

Länsstyrelsen
Västerbotten

Beslut

1 (16)

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

Dossiernummer
2402022

Enligt sändlista

Beslut om utökade föreskrifter samt skötselplan för Gärdefjärdens naturreservat i Skellefteå kommun

(5 bilagor)

Beslut

För att uppnå och tillgodose syftet med Gärdefjärdens naturreservat beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken (1998:808) samt 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att även nedanstående föreskrifter ska gälla för naturreservatet.

Enligt 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan för naturreservatets långsiktiga vård, bilaga 4.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 5 och 6 §§ miljöbalken gäller från den dag de vinner laga kraft. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller från kungörelsedatum även om beslutet överklagas.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet. Beslutet riktar sig även till allmänheten.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken att föreskrifterna A9, B3, C1 och C2 samt skötselplanen för Gärdefjärdens naturreservat i Länsstyrelsens beslut 2017-12-11 (diarienummer 511-8391-2011) ska upphöra att gälla när detta beslut (2025-05-28) med diarienummer 8427-2019 vinner laga kraft.

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

Skälen för beslutet

Skälen för att komplettera föreskrifterna i beslutet 2017 (diarienummer 511-8391-2011) för Gärdefjärdens naturreservat med detta beslut (diarienummer 8427-2019, 2025-05-28) är att möjliggöra naturvårdande skötsel för att bevara och utveckla naturtyper samt gynna den biologiska mångfalden. Skälet för att utöka föreskriftsområdena inom en del av Gärdefjärdens naturreservat är att förbättra djurhållningen.

Efter att Länsstyrelsen fattade beslut om föreskrifter och skötselplan för naturreservatet Gärdefjärden 2017 har ett restaureringsprojekt genomförts för att öppna upp landskapet och påbörja bete av strandängarna intill sjön. Delar av betesområdena har visat sig vara blöta och svåra att sköta under perioder med höga vattennivåer. För att betesdriften ska fungera bättre behöver därför betesdjuren få bättre tillgång till torr mark än beslutet från 2017 medger.

I naturreservatet finns naturmiljöer och arter som gynnas starkt av skötselåtgärder. Gärdefjärdens naturreservat är en mycket värdefull rast- och häckningslokal för änder, vadare m.m. Det finns värdefulla lövrika skogar samt strandängar som behöver betas för att vara betydelsefulla livsmiljöer för bland annat våtmarksfåglar.

Det behöver också göras några mindre justeringar av områdena med beträdnadsförbud som beslutades 2017 för att anpassa dem till stängsel- och betesområden.

Kompletterande reservatsföreskrifter

För att uppnå och tillgodose syftet med Gärdefjärdens naturreservat beslutar Länsstyrelsen om följande föreskrifter:

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Det är förbjudet att:

1. inom område A som redovisas i bilaga 1, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, upparbeta vindfällen, ta frö eller vidta någon skogsbruksåtgärd, med undantag för

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

avverkning av farliga träd inom detaljplanelagt fritidsområde på Skolberget, samt försiktiga avverkningar för bibehållen trivsel i anslutning till bebyggelsen.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktigas att tåla

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas att tåla att följande anordningar uppförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet, där inget annat anges avses hela naturreservatet:

3. Inom område B som redovisas i bilaga 1 utföra restaurerings- och skötselåtgärder i syfte att åstadkomma bete/hävd av delar av reservatet i form av avverkning, stubbfräsning, stängsling, djurtransport, betesdrift, slåtter, röjning samt andra därtill kopplade skötsel- och restaureringsåtgärder,
6. lövgynnande skötselåtgärder som exempelvis friställning av lövträd för att öka diameterutveckling eller röjning/fällning av konkurrerande buskar och träd för att gynna lövträd,
7. skötselåtgärder i våtmarks- och strandängsområden för att gynna fåglar och andra skyddsvärda arter till exempel skapa mosaikartad strand- och vattenvegetation, skapa låga öar och grund, samt att göra sänkor och gölar eller att åtgärda dikessläntningar i strandängarna,
8. borttagande av för området främmande arter, exempelvis lupiner och vresros.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas, samt om ordningen i övrigt, inom naturreservatet

Det är förbjudet att:

1. under tiden 1 april – 15 maj vistas inom område A med beträdnadsförbud som redovisas i bilaga 2, med undantag för på stigen över Långängena mellan Lövånger och Gärde och i samband med jord- och skogsbruk,

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

2. under tiden 1 april – 15 juli vistas inom område B med beträdnadsförbud som redovisas i bilaga 2, med undantag för på bilvägen till Gärde, på markerade stigar och i samband med skötsel och tillsyn av betande djur.

Kompletterande undantag från föreskrifterna

Föreskrifterna utgör inte hinder för:

- h) renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437) samt framförande av motordrivet fordon vid renskötsel i enlighet med gällande terrängkörningslagstiftning.

Ärendets beredning

Länsstyrelsen beslutade 11 september 1972 om naturreservat för en del av Gärdefjärden (diarienummer 11.121-1083-71) och senare en skötselplan (diarienummer 11.131-252-81). Beslutet 1972 och skötselplanen ersattes 11 december 2017 med beslut om föreskrifter och skötselplan för Gärdefjärdensa naturreservat (diarienummer 511-8392-2011). Därefter har ett stort restaureringsprojekt genomförts för att beta strandängarna som omger sjön.

Under betesdriftens första år har det visat sig att ytterligare delar av naturreservatsområdet behöver användas för bete. Under vintern 2022 påbörjade Länsstyrelsen en dialog med markägarna om att utöka området med skogsbete på Långörsudden.

I april 2022 tillstyrkte Naturvårdsverket att Länsstyrelsen kunde påbörja förhandlingar med berörda markägare i syfte att utöka betesområdet. Efter förhandlingar mellan berörda markägare och staten har överenskommelser om inträngsersättning träffats med berörda markägare.

I samband med utökningen av skogsbetesområdet har Länsstyrelsen samtidigt gjort en översyn av den geografiska utbredningen av områdena med beträdnadsförbud samt möjligheterna att genomföra de naturvårdeshöjande skötselåtgärder som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet enligt 2017 års beslut. Översynen har också resulterat i att Länsstyrelsen utarbetat en ny skötselplan för naturreservatet.

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

Reservatsförslaget har sänts på remiss vintern 2024 till berörda sakägare och myndigheter för yttrande och samråd. Naturreservatet ligger inom Maskaure samebys vinterbetesområde¹.

Följande remissinstanser har yttrat sig:

- **Försvarsmakten** har meddelat att de inte har några synpunkter i ärendet.
- **Lantbrukarnas riksförbund (LRF)** är positiva till att ytterligare mark tillgängliggörs för betesdjur och delar Länsstyrelsens syn på möjlig utveckling av skogsbyte nära strandängarna. LRF har däremot invändningar när det gäller inmatningsfält för fågel inom naturreservatet som förslås i remissen. LRF anser att stycket om inmatningsfält bör strykas från skötselplanen.

LRF lyfter även förslag om att utreda möjligheten att anlägga en överfallsdamm vid Gärdefjärdens utlopp som gör det möjligt att hålla konstant vattennivå under betessäsongen. LRF nämner också att utloppet ur Gärdefjärden via Strömmen behöver rensas enligt gällande vattendom.

Länsstyrelsens kommentar: Länsstyrelsen har efter remissen haft kontakt med LRF. Länsstyrelsen har tagit bort åtgärden att anlägga inmatningsfält för fåglar från skötselplanen. Länsstyrelsen tar inte ställning till förslagen om att anlägga överfallsdamm eller att rensa utloppet då det är delägarna i vattenföretaget som har ansvaret för detta.

- **Sametinget** framför att det är viktigt att föreskrifterna för naturreservatet inte hindrar samisk markanvändning.

Länsstyrelsens kommentar: Renskötsel får, liksom i länets övriga naturreservat, bedrivas i området. För att tydliggöra detta har Länsstyrelsen kompletterat föreskrifterna med ett undantag, undantag h.

- **Skogsstyrelsen** har meddelat att de inte har några synpunkter.
- **Sveriges geologiska undersökning (SGU)** har meddelat att de avstår från att yttra sig.

¹ Sametingets markanvändningskartor. www.sametinget.se

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

- **Trafikverket** har i sitt yttrande framfört att de bygger om väg E4 förbi naturreservatet till mötesfri väg. Bland annat breddas vägen och olika säkerhetsåtgärder genomförs. Genom naturreservatet passerar väg 760. Drift och underhåll för att upprätthålla vägens funktion behöver fortsatt vara möjligt. Trafikverket informerar också om det kunskapsunderlag om vårastande gäss längs Norrbottens och Västerbottens kust som Länsstyrelsen i Norrbotten tagit fram.

Länsstyrelsens kommentar: Underhåll av de vägar Trafikverket nämner är tillåtet i enlighet med undantag c i Länsstyrelsens beslut 2017 (diarienummer 511-8391-2011). Länsstyrelsen uppskattar att Trafikverket lämnar uppgift om var det går att få mer kunskap om områdets fågelliv.

- **Västerbottens ornitologiska förening (VOF)** har i sitt yttrande begärt att få ett möte med Länsstyrelsen om naturreservatet.

Länsstyrelsens kommentar: Länsstyrelsen har ställt sig mycket positiv till ett möte med VOF och kommit överens med VOF om att föreningen ska kalla till ett möte vid lämpligt tillfälle.

Övriga myndigheter och remissinstanser har valt att inte yttra sig.

Länsstyrelsens motivering och bedömning

Möjliggörande av skötselåtgärder

Det har visat sig att hagen på norra sidan om sjön Gärdefjärden är mycket blöt och att det finns ett behov för betesdjur att få åtkomst till torrare marker för att torka upp och vila. Länsstyrelsen gör bedömningen att Långörsudden erbjuder torr mark och att området har bra förutsättningar för att utvecklas till ett värdefullt skogsbete. På grund av detta utökas betesområdena till att omfatta även angränsade delar av Långörsudden.

Syftet med naturreservatet ska nås bland annat genom lövgynnande skötsel. I delar av reservatet finns skog med höga lövvärden där gran har börjat växa in allt mer och där beslutet från 2017 inte medger skötsel. Länsstyrelsen bedömer att det är viktigt att kunna göra

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

lövgynnande skötsel i de delarna för att uppnå syftet med naturreservatet.

Syftet med naturreservatet är bland annat att bevara biologisk mångfald samt att vårda och bevara livsmiljöer för fåglar och andra skyddsvärda arter. Länsstyrelsen gör bedömningen att skötselåtgärder i våtmarks- och strandängsområden kan förbättra kvalitén på värdefulla livsmiljöer för våtmarks- och strandängsfåglar och andra skyddsvärda arter vilket stärker möjligheten att uppnå syftet med reservatet.

Även för området främmande arter kan behöva bekämpas inom naturreservatet för att uppnå syftet att bevara och utveckla områdets naturtyper och arter.

Länsstyrelsen har därför i detta beslut gjort tillägg till B-föreskrifterna, jämfört med beslutet från 2017, för att skapa bättre betesförhållanden och för att möjliggöra naturvårdande skötsel av strandängar och lövrika skogar samt för att kunna bekämpa främmande arter.

Förstärkt skydd

Området med förbud mot skogsbruk i A-föreskrifterna enligt 7 kap. 5 § miljöbalken utökas på Långörsudden för att tillskapa mer mark för skogsbyte samt bevara och utveckla lövnaturvärden.

Detta beslut får också tillägg i C-föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken. I och med att gränserna för betesområdena justeras med detta beslut gör Länsstyrelsen gör bedömningen att delar av gränserna för beträdnadsförbudsområdena behöver anpassas till stängsel- och betesområden. Detta för att tydligare kommunicera förbudsgränsen till allmänheten samt underlätta förvaltning och tillsyn av området.

Det innebär att förbudsområde B i bilaga 2 utökas till att inkludera även delar av Långörsudden, Oxholmen samt ytterligare delar av området intill soldattorpet/Strömmen. Ett undantag som gäller att vistas på markerade stigar har lagts till i föreskriften. Länsstyrelsen gör bedömningen att en kanalisering av besökare till vissa platser inom föreskriftsområdet kan genomföras om det bedöms lämpligt med hänsyn till fågellivet.

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

Förtydligande av föreskrifter

För att tydliggöra att naturreservatet, liksom annan mark, omfattas av den renskötselrätt som tillkommer den samiska befolkningen enligt lag så ges möjlighet till renskötsel genom ett undantag från föreskrifterna. För uppförande av anläggningar krävs samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, vilket ger möjlighet att styra utformning och placering med hänsyn till påverkan på reservatet och dess syfte.

Länsstyrelsen förtydligar också genom att ersätta föreskrifterna A9, B3 samt C1 och C2 i beslutet från 2017 med föreskrifterna ovan i detta beslut vilka områden i hela naturreservatet som omfattas av föreskrifterna. Föreskriftsområdena utökas som framgår ovan på grund av att betesområdena och områdena med skogsbruksförbud utökas.

Länsstyrelsen bedömer sammantaget av dessa anledningar att det finns stöd för att upphäva föreskrifterna A9, B3, C1 och C3 och skötselplanen i reservatsbeslutet från 2017 och ersätta dem med föreskrifterna ovan samt skötselplan i detta beslut. Länsstyrelsen bedömer att detta beslut inte innebär något väsentligt intrång i områdets naturvärden och finner därav att det inte finns skäl att ställa krav på kompensation enligt 7 kap. 7 § fjärde stycket miljöbalken.

Förenlighet med riksintressen (3 och 4 kap. miljöbalken) och kommunala planer

Naturreservatet ligger inom ett område som är av riksintresse för naturvärden² enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Områden som är av riksintresse ska, enligt miljöbalken, skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada deras värden eller möjligheterna att använda dem för avsett ändamål. Länsstyrelsen bedömer att beslutet stärker möjligheten att uppfylla syftet med reservatet och därmed stärker det utpekade riksintresset.

² Länsstyrelsen i Västerbottens län. Riksintressen för naturvård Västerbottens län. Meddelande 4:2001.

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

Beslutet bedöms vara förenligt med Skellefteå kommuns översiktsplaner^{3,4}.

Sammantaget bedömer Länsstyrelsen att beslutet är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med för området gällande kommunala planer.

Intresseprövning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken

Länsstyrelsen bedömer att tilläggen i B-föreskrifterna samt naturreservatets utökade föreskriftsområden behövs för att skydda och utveckla områdets bevarandevärden.

Länsstyrelsen bedömer att de positiva effekterna av att utöka föreskriftsområdena överväger de negativa effekterna som orsakas av inskränkningarna i markanvändning. Vid avvägning enligt 7 kap. 25 § har Länsstyrelsen funnit att tilläggen i B-föreskrifterna samt ändringarna av föreskrifternas utbredningsområde inte går längre än vad som krävs för att syftet ska uppnås.

Upplysningar

Föreskrifterna i beslutet 11 december 2017 om Gärdefjärdens naturreservat (diarienummer 511-8391-2011), se bilaga 3, gäller i naturreservatet tillsammans med de kompletterande föreskrifter som finns ovan i detta beslut 28 maj 2025 (8427-2019).

Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap. 7 och 26 §§ miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte.

Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats enligt 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid med meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

³ Skellefteå kommun. 1991. Översiktsplan för Skellefteå kommun Västerbottens län. Laga kraft 1991-11-21.

⁴ Skellefteå kommun. 2008. Fördjupning av översiktsplanen för Skellefteå kommun Västerbottens län. Lövånger. Laga kraft 2008-10-15.

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

Enligt 4 § skogsvårdslagen (1979:429) ska lagens bestämmelser eller föreskrifter inte tillämpas i den mån de strider mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken.

Före anordnande av fasta renskötselplaner ska samråd ske med Länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, enligt vad som framgår av 7c § förordningen (1998:904) om anmälan om samråd.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bilaga 5. Den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen av fastighet ska väcka talan hos mark- och miljödomstolen mot staten inom ett år från det att beslutet på vilket anspråket grundas har vunnit laga kraft. I annat fall går rätten till ersättning eller inlösen förlorad.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Helene Hellmark Knutsson med Henrik Sporrang handläggare områdesskydd, som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Anna Jonsson, handläggare områdesskydd, och Lena Lundevaller, handläggare områdesskydd, medverkat.

Helene Hellmark Knutsson

Landshövding

Henrik Sporrang

Handläggare områdesskydd

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på

<https://www.lansstyrelsen.se/dataskydd>.

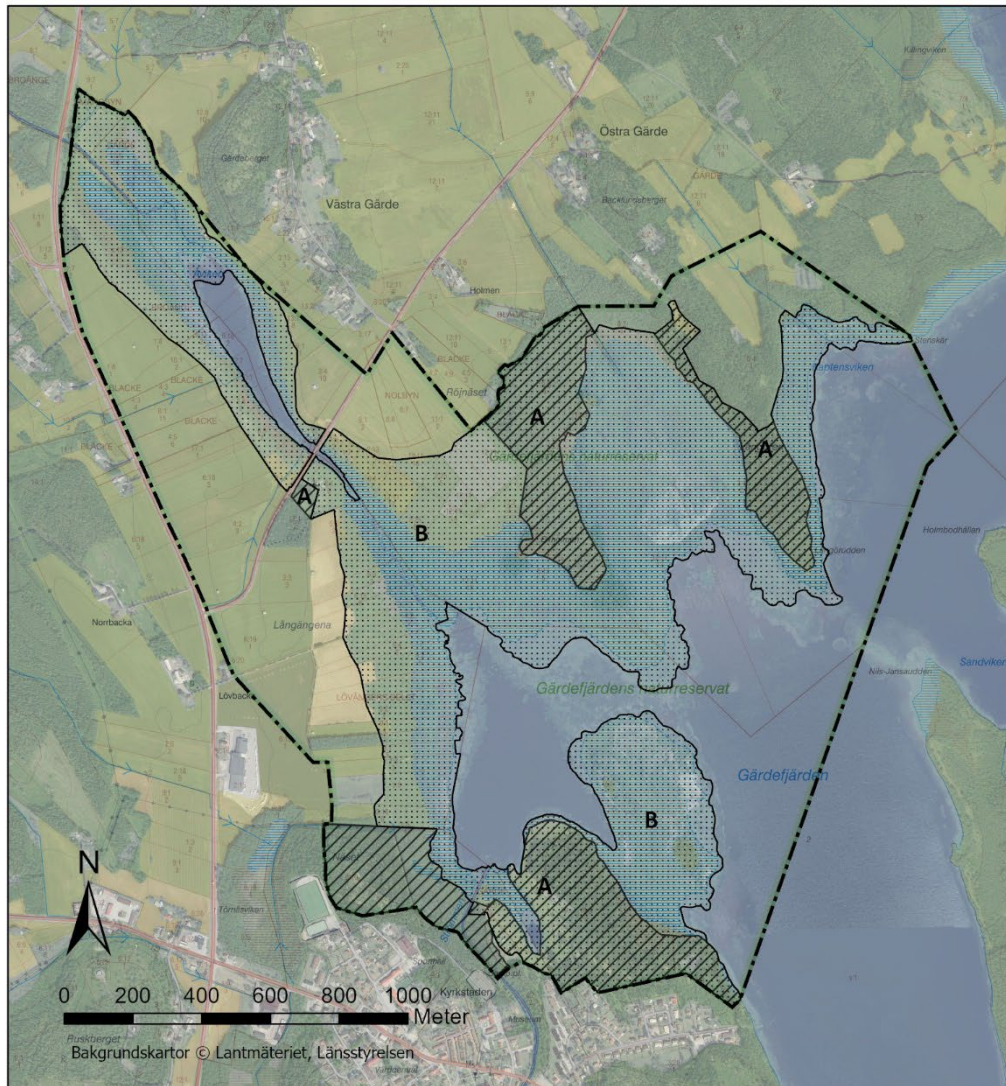
Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

Bilagor

1. Karta som visar områden med skogsbruksförbud och bete/hävd
2. Karta som visar områden med beträdnadsförbud
3. Beslut Gärdefjärdens naturreservat 2017-12-11, diarienummer 511-8391-2011
4. Skötselplan med bilagor
5. Överklagandehänvisning regeringen

Bilaga 1

Bilaga 1

Område A med skogsbruksförbud

Område B med möjlighet till bete/hävd

Naturreservat gräns

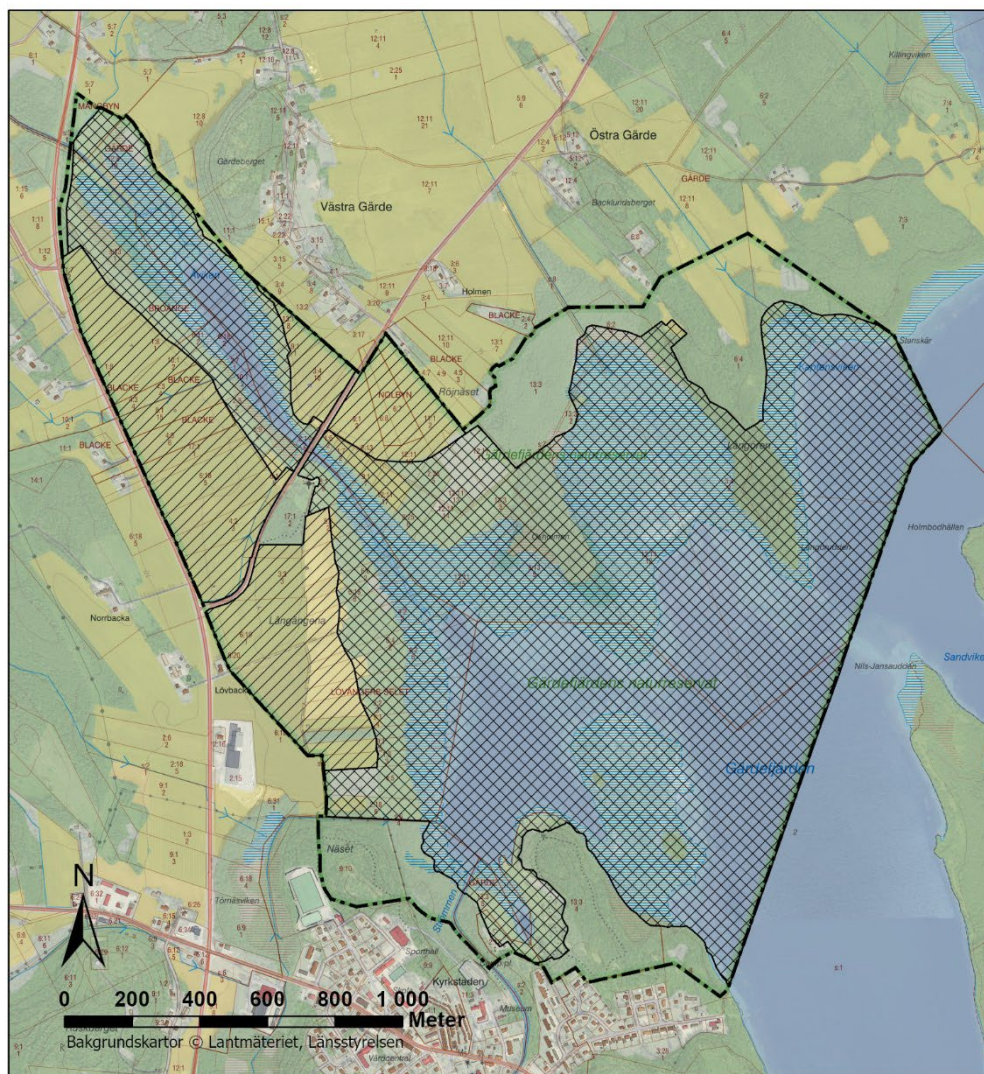
Länsstyrelsen
Västerbotten

Karta som visar områden med skogsbruksförbud och betesdrift/hävd i Gärdefjärdens naturreservat i Skellefteå kommun.

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

Bilaga 2

Bilaga 2

Område A med beträdnadsförbud 1 april till 15 maj

Område B med beträdnadsförbud 1 april till 15 juli

Naturresevat gräns

Länsstyrelsen
Västerbotten

Karta som visar områden med beträdnadsförbud i Gärdefjärdens naturreservat i Skellefteå kommun.

Länsstyrelsen
Västerbotten

Beslut

Datum
2017-12-11

Ärendebeteckning
511-8391-2011

1(11)

Enligt sändlista

Beslut om geografisk utökning, nya föreskrifter och ny skötselplan för Gärdefjärdens naturreservat i Skellefteå kommun.

(6 bilagor)

Beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att Gärdefjärdens naturreservat ska ha den utökade avgränsning som anges i bilaga 1, länsstyrelsen beslutar även om nya föreskrifter för reservatet.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet. Beslutet riktar sig även till allmänheten.

Med stöd av 3 § i förordningen (1998:1252) om områdesskydd fastställer länsstyrelsen bifogad skötselplan för naturreservatet, bilaga 5.

I och med att detta beslut har vunnit laga kraft upphör länsstyrelsens beslut 1972-09-11 om naturreservat för Gärdefjärden (dnr 11.121-1083-71) samt skötselplan (dnr 11.131-252-81) att gälla.

Administrativa uppgifter

Namn	Gärdefjärden
Dossiernummer	2402022
NVR-id:	2001638
Natura 2000, områdeskod:	SE0810455 (SAC och SPA)
Kommun	Skellefteå
Län	Västerbotten
Lägesbeskrivning	1 km N om Lövångers samhälle Mittkoordinat (Sweref99 TM): 804880, 7154430
Naturgeografisk region	29 A: Kustslätter och dalar med finsediment kring Norra Bottenviken
Gräns för reservatet	Se bifogad beslutskarta, bilaga 1.
Markägare/Ägarkategori	Enskilda, kommunen, samfällad mark och Staten genom naturvårdsverket
Fastigheter	Se bilaga 4
Förvaltare	Länsstyrelsen
Totalareal	375 ha
Areal skyddad produktiv skog	47 ha

Syfte med reservatet

Syftet med Gärdefjärdens naturreservat är att bevara biologisk mångfald samt att vårda och bevara livsmiljöer för fåglar och andra skyddsvärda arter. Naturreservatets mångformighet med en mosaik av jordbruksmark och värdefulla naturområden som granskogar, lövsumpskogar, stränder och vattenmiljöer ska bevaras och vårdas tillsammans med de processer och strukturer som präglar dessa miljöer. Syftet är också att möjliggöra återskapande av busk- och trädfria hävdade strandängar intill fjärden.

Reservatet ska upplevas som en trivsamt och attraktiv miljö för närboende. Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i reservatet och besökare ska kunna uppleva områdets typiska naturmiljöer och arter. Reservatet ska kunna användas till naturstudier, undervisning och forskning.

Syftet ska uppnås genom fri utveckling och lövgynnande skötsel i skogsmark, genom fortsatt brukande av jordbruksmarken och genom att staten får

- iordningsställa bete på våtmark/i skogsmark och röja/stängsla för det ändamålet,
- avverka träd och buskar,
- i markägarens ställe bruka den åker som denne ej önskar bruka i egen regi.

Syftet uppnås även genom att förbud införs bland annat mot att på åker odla vedartad gröda i merparten av reservatet. Åtgärder ska också genomföras för att göra reservatet attraktivt för besökare genom stigar, fågelobservationsplatser mm.

Skälen för beslutet

Gärdefjärdens naturreservat med den naturligt näringsrika sjön, vegetationsrika strandängar och omgivande jordbrukslandskap är en av Västerbottens värdefullaste rastplatser för flyttande fåglar. De grunda vattenytorna och den variationsrika växtligheten gör även området till en mycket gynnsam häckningslokal för våtmarksfåglar.

De höga naturvärden som finns i reservatsområdet kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Området har stora möjligheter att utveckla ännu högre naturvärden efter restaurerings- och skötselåtgärder i form av bete/hävd av strandängar i reservatet. Restaureringsåtgärderna kommer även göra reservatet mer attraktivt för besökare.

Reservatsföreskrifter

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet.

A) Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservatet (7 kap 5 § miljöbalken)

Det är förbjudet att

1. uppföra byggnad eller annan anläggning, undantag gäller för byggnader som krävs för jord- eller skogsbrukets behov, samt byggnader för fritidsändamål på Skolberget i enlighet med gällande detaljplan för kvarteren Hammaren, Städet mm,
2. bygga om eller ändra befintlig byggnads eller anläggnings konstruktion, funktion eller användningssätt,
3. anlägga väg,
4. anlägga mark- eller luftledning,
5. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar marktopografi, yt- eller dräneringsförhållanden som att gräva, spränga, borra, schakta, dämna, utfylla, tippa, dumpa eller anordna upplag,
6. plantera åkrar, betesmarker eller annan öppen mark med träd, buskar, höga energigrödor eller energiskog,
7. plantera in för trakten främmande djur- eller växtart, undantag medges för odling av konventionella jordbruksgrödor på åkermark,
8. släppa ut eller sprida gifter, vådliga ämnen, bekämpningsmedel, kalk eller växtnäringsmedel, med undantag för normal användning av sådana ämnen vid konventionellt jordbruk på åkermark,
9. inom delområde A (se bilaga 2) fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, upparbeta vindfällan, ta frö eller vidta någon skogsbruksåtgärd, med undantag för avverkning av farliga träd inom detaljplanelagt fritidsområde på Skolberget, samt försiktiga avverkningar för bibehållen trivsel i anslutning till bebyggelsen.

B) Föreskrifter om förpliktelse för fastighetsägare och/eller annan sakägare att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas att tåla att följande åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet. Där inte annat anges avses hela reservatet.

1. Utmärkning av reservatets yttergränser enligt Naturvårdsverkets anvisningar,
2. anläggning och skötsel av parkeringsplatser, stigar, spänger, fågelobservationsplatser, informationsskyltar och andra anordningar för friluftslivet,

3. restaurerings- och skötselåtgärder i syfte att åstadkomma bete/hävd av delar av reservatet i form av avverkning, stubbfräsning, stängsling, djurtransport, betesdrift, slåtter, röjning samt andra därtill kopplade skötsel- och restaureringsåtgärder. Betes/hävdområdenas omfattning framgår av bilaga 2,
4. brukande av åkermark som inte aktivt brukas,
5. undersökning och övervakning av områdets arter och habitat.

C) Föreskrifter om rätten att färdas och vistas i, samt om ordningen i övrigt, inom reservatet (7 kap 30 § miljöbalken)

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar är det förbjudet att

1. under tiden 1 april – 15 maj vistas inom område A med beträdnadsförbud med undantag för på bilvägen till Gärde, på stigen över Långängena mellan Lövånger och Gärde och i samband med jord- och skogsbruk, se bilaga 3,
2. under tiden 1 april – 15 juli vistas inom område B med beträdnadsförbud med undantag för på bilvägen till Gärde och i samband med skötsel och tillsyn av betande djur, se bilaga 3.
3. störa djurlivet, t ex genom att medvetet störa häckande och rastande fåglar,
4. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur med undantag för bruk av hund i samband med jakt,
5. göra åverkan på mark- eller växtlighet, döda, stående och liggande träd inräknade,
6. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift och därmed jämförbar anordning,
7. framföra motordrivet fordon annat än på befintlig bilväg med undantag för uttransport av fällt vilt, skoterkörning vintertid på snötäckt, väl tjälad mark samt att använda jord- och skogsbruksmaskiner.

Undantag från föreskrifterna

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för

- a) förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken i detta beslut,
- b) aktivt jordbruk inom reservatet, samt myndigheters arealkontroll,

- c) underhåll av befintliga vägar, bruksvägar, kraftledningar, telefonledningar, vattenledningar och avlopp,
- d) underhåll av dikes- och dräneringssystem som krävs för att hålla åker- eller skogsmark i stånd,
- e) genomförande av detaljplan för kvarteren Hammaren, Städet mm (antagen 1986-12-19),
- f) odling av vinbär på fastigheten Lövångers-Selet 9:1,
- g) fiskerättsinnehavares åtkomst till fiskevatten, enligt särskilt upprättad överenskommelse.

Länsstyrelsens motivering och bedömning

Gärdefjärdens vegetationsrika strandängar med omgivande jordbrukslandskap är en av norra Sveriges värdefullaste rastplatser för flyttande fåglar. De grunda vattenytorna och den variationsrika växtligheten gör också området till en gynnsam häckningslokal för våtmarksfåglar.

För att bevara Gärdefjärdens naturvärden behövs vissa inskränkningar i fastighetsägares nyttjande av området och för allmänheten. Störningar från människor som vistas vid fjärden begränsas genom beträdnadsförbud under delar av året. Allmänheten ska ges goda möjligheter att uppleva reservatets naturmiljöer och fågelliv genom förbättrade anläggningar för friluftslivet, samtidigt som risken minimeras att besökare orsakar olägenheter för markägare eller jordbruket, t.ex. skador på växande grödor.

Ett stärkt skydd av området är motiverat utifrån de krav som ställs i EU:s Fågeldirektiv och Art- och Habitatdirektiv med anledning av att reservatet är Natura 2000-område och utpekad som särskilt skyddsvärt för fåglar och viktiga habitat inom EU:s nätverk av skyddad natur.

En förutsättning för att Gärdefjärdens värde för fågellivet ska bevaras och utvecklas är att det variationsrika landskapet bibehålls. Den pågående igenväxningen av strandängarna är mycket negativ för många av de fågelarter som använder området som rast- eller häckningslokal. Genom detta beslut ges möjligheter att ta bort olämplig igenväxningsvegetation och att långsiktigt hävda våta strandområden genom bete eller slåtter.

För att jordbrukslandskapet vid Gärdefjärden ska vara attraktivt för fåglarna i framtiden krävs ett fortsatt aktivt och varierat jordbruk där betesdjur, produktion av stallgödsel, vallodling och spannmålsodling är viktiga ingredienser. Nedläggning av jordbruk och förändrad markanvändning som leder till att jordbruksmark växer igen är ett påtagligt hot mot reservatets naturvärden. Aktivt jordbruk är möjligt och angeläget på åkermarken inom reservatet och förbud införs mot att plantera igen åker med skog och att odla högvuxna energigrödor eller energiskog. Förvaltaren ges också möjlighet att bruka åker som av någon anledning inte brukas.

Länsstyrelsen bedömer att det finns stöd för att upphäva det tidigare beslutet som fattades enligt 7 § naturvårdslagen (1964:822) eftersom det gamla beslutet ersätts av ett nytt beslut som innebär ett likvärdigt eller starkare områdesskydd. Det nya beslutet har modernare föreskrifter vilket underlättar tillsyn och reservatsförvaltning.

Beslutet bidrar till att uppfylla de svenska miljömålen *Levande sjöar och vattendrag*, *Myllrande våtmarker*, *Ett rikt odlingslandskap*, *Levande skogar* och *Ett rikt växt och djurliv*. Reservatets föreskrifter och skötsel har avvägts och anpassats så att reservatet ska upplevas som en attraktiv och trivsamt miljö för besökare och närboende i Lövångers tätort, vilket är i linje med det svenska friluftslivsmålet *Tillgänglig natur för friluftsliv*.

Länsstyrelsen bedömer att de positiva effekterna av att bevara och sköta området överväger de negativa effekterna som orsakas av inskränkningarna i markanvändning. Vid en avvägning enligt 7 kap 25 § mellan allmänna och enskilda intressen bedömer Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med naturreservatet ska uppnås.

Konsekvensutredning

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer länsstyrelsen att föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivning.

Ärendets beredning

Gärdefjärden blev naturreservat 1972 och ingår i Natura 2000, EU:s nätverk av skyddade områden, sedan 2001 (Art- och Habitatdirektivet) respektive 2003 (Fågeldirektivet).

Under årens lopp har samråd skett med markägare, bybor, ornitologer, Skellefteå kommun och andra intressenter om Gärdefjärdens naturvärden, utveckling, behov av skötsel och tillgänglighet.

Under åren 2012 - 2017 har länsstyrelsen genomfört en fördjupad dialog med markägare och andra aktörer om att genomföra betesrestaurering i reservatet. Dialogen har skett vid större möten, fältbesök, fågelvandringar, skördemarknad samt genom ett stort antal enskilda samtal med fastighetsägare, besökare, fågelskådare, jordbrukare, Skellefteå kommun m.fl. De synpunkter som har inkommit har vägts in vid utformningen av beslut och skötselplan.

Ett förslag till nytt beslut och skötselplan för reservatet har varit på remiss under vintern 2014-2015. Inkomna remissvar har genomgående varit mycket positiva till de föreslagna förändringarna. Skellefteå kommun, Skogsstyrelsen, SGU, Lövångers Hembygdsförening och flera privatpersoner har tillstyrkt remissförslaget. Inga remissinstanser har avstyrkt förslaget.

Trafikverket har önskat ett förtydligande av hur länsstyrelsen ser på väghållningen inom och i anslutning till reservatet. Länsstyrelsen har förtydligat detta och infört ett generellt undantag för allt underhåll av befintliga vägar i och intill reservatet. Anläggande av helt ny väg/vägsträckning kräver däremot dispens och/eller särskilt samråd med länsstyrelsen. Trafikverket har vidare påpekat att samråd ska ske med Trafikverket inför utformandet av informationsplatser vid E4, det framgår nu av Skötselplanen.

Skellefteå kommun har påtalat vikten av att föreskrifter och reservatskötsel anpassas till närliggande bebyggelse, så att reservatet upplevs som en attraktiv miljö för närboende. Kommunen har också framfört synpunkter på att reservatsgränsen ska anpassas till gällande detaljplaner och fördjupad översiktsplan för Lövångers tätort, och att bäcken/bron intill Soldattorpet ska hamna inom reservatet. Avgränsning, föreskrifter och skötselplan har anpassats till kommunens synpunkter.

Två markägare ansåg att remissförslaget var otydligt när det gällde vilka regler som ska gälla på åkermarken. Länsstyrelsen har därför i beslut och skötselplan ytterligare förtydligat att aktivt jordbruk är mycket viktigt för att bibehålla reservatets betydelse för fåglarna. Reservatsföreskrifterna innebär förbud att plantera vedartade grödor på åkermark. Men ett undantag mot förbudet har på begäran införts på fastigheten Lövångers-Selet 9:1, där odling av vinbär kommer att vara tillåten.

LRF är positiv till att länsstyrelsen framhåller jordbrukets betydelse för att bibehålla Gärdefjärdens naturvärden. Men man påpekar att det behöver läggas särskild vikt vid utformning av hagar och stängsel, så att inte djuren trampar sönder utloppsdiken från jordbruksmarken. Länsstyrelsen kommer att beakta dräneringsfrågorna vid genomförande av restaureringsåtgärderna.

En del detaljsynpunkter har också framförts beträffande fågelliv, friluftsanläggningar, bruksförhållanden, utformning av olika skötselåtgärder mm. Det har lett till kompletterade beskrivningar och vissa mindre justeringar av utformningen av föreskrifter och skötselåtgärder.

I remissvaren har även frågor lyfts som inte berör direkta förändringar i reservatet, exv frågor om dränering, vattenståndet i sjön, jakt, fiske mm. Länsstyrelsen har efter förmåga besvarat de frågorna i särskild ordning.

Staten har antingen förvärvat marken eller träffat överenskommelser med det stora flertalet fastighetsägare om ekonomisk ersättning för de fastigheter som berörs av förändringar i reservatets skötsel till följd av detta beslut.

Upplysningar

Länsstyrelsen vill erinra om att utöver reservatsföreskrifterna gäller även andra lagar, förordningar och föreskrifter för området. Av särskild betydelse

för syftet med reservatet är: 7 kap 29a-b §§ miljöbalken med krav på tillstånd för att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön i ett Natura 2000-område.

Föreskrifterna under C ovan, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart även om beslutet överklagas.

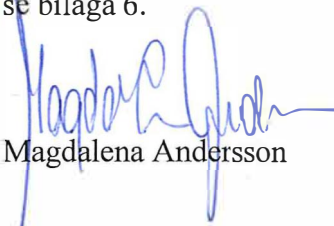
Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl.

Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats enligt 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar.

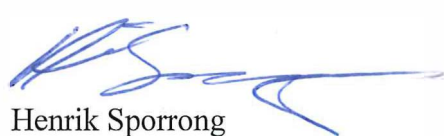
Har någon vidtagit åtgärd i strid med meddelad föreskrift, kan länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Enligt skogsvårdslagens 4 § ska lagens bestämmelser eller föreskrifter inte tillämpas i den mån de strider mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljö- och energidepartementet, se bilaga 6.

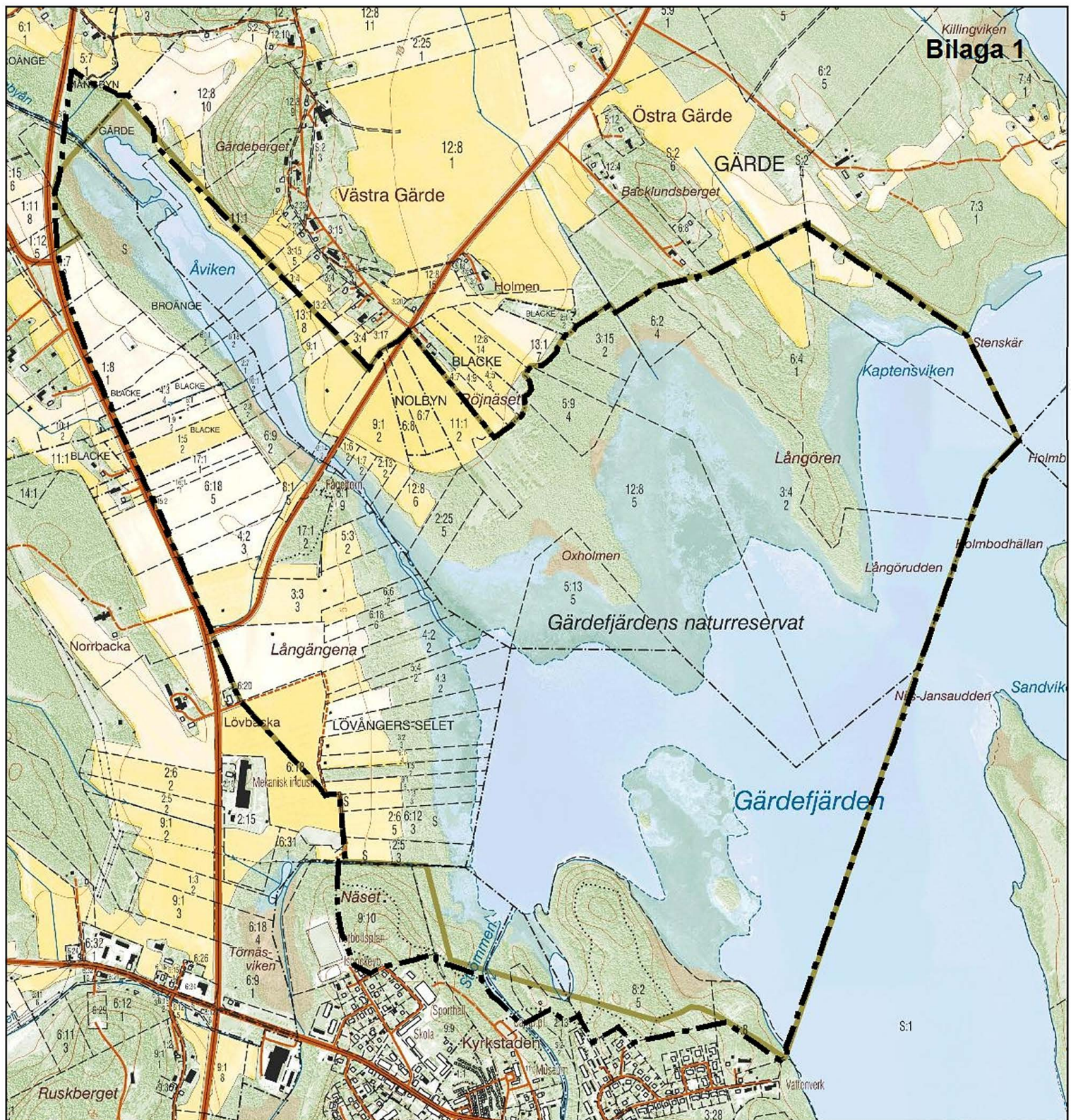
Magdalena Andersson

Henrik Sporrang

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Karta över föreskriftsområden för skogsbruk och betesdrift/hävd
3. Karta över områden med beträdnadsförbud
4. Fastighetsförteckning
5. Skötselplan
6. Hur man överklagar

Naturreservat

Gärdefjärden

Skellefteå kommun
Västerbottens län

Dnr 511-8391-2011

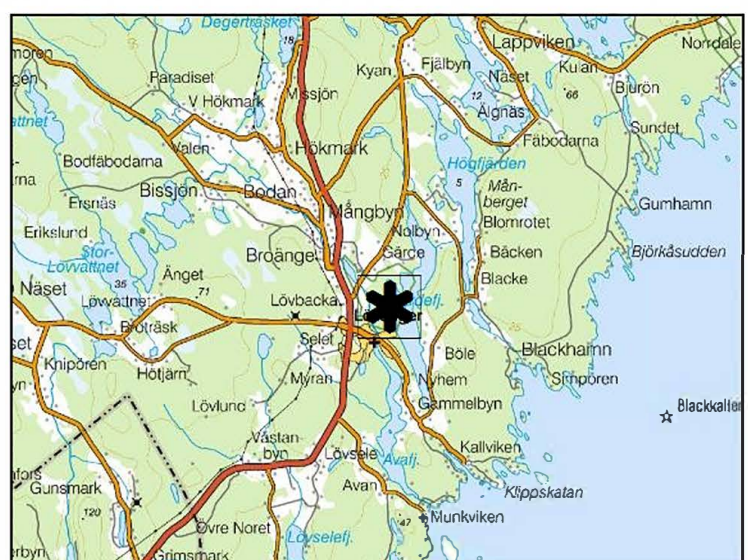

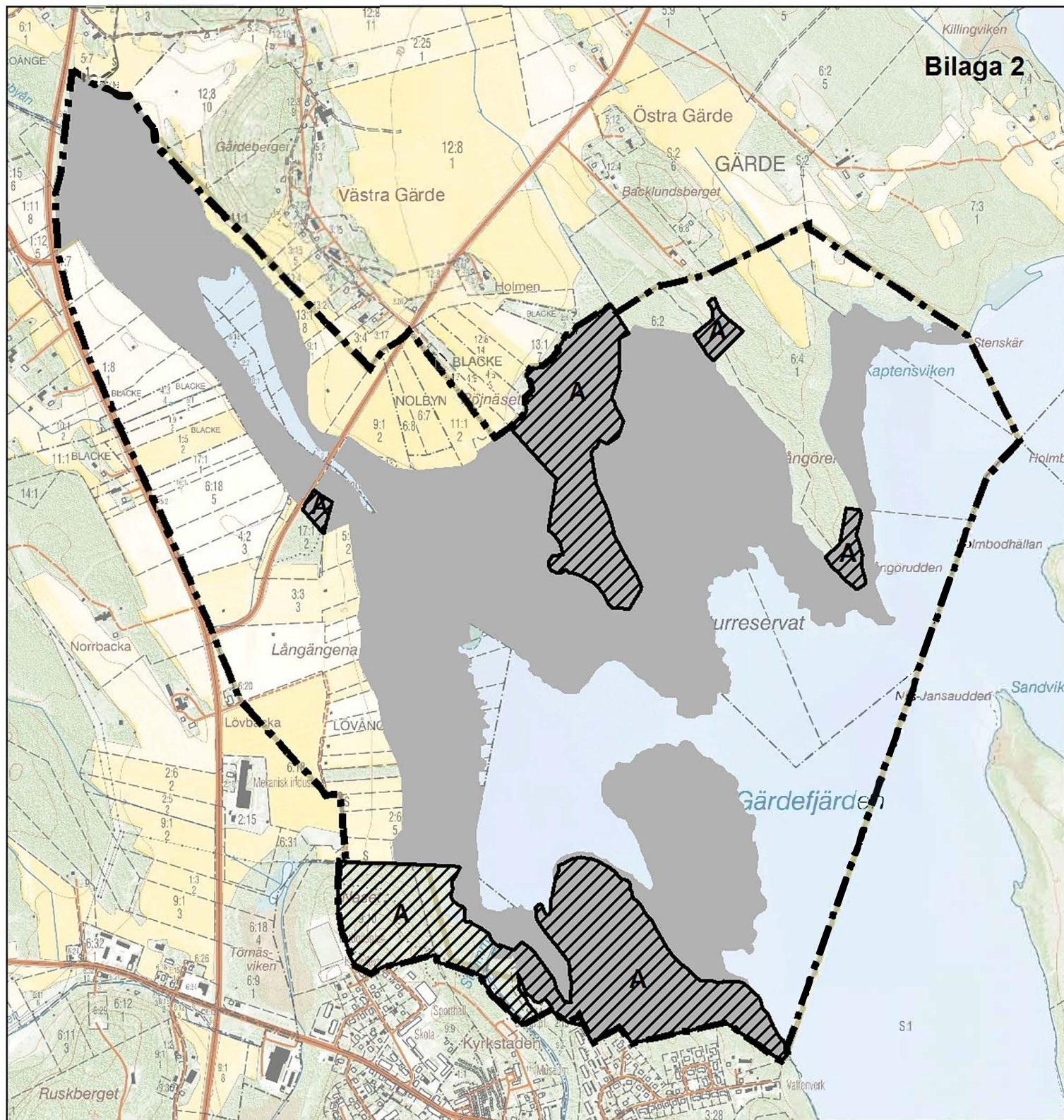
Gräns för naturreservatet

0 250 500 1 000
Meter

Bakgrundskartor © Lantmäteriet

Karta som visar föreskriftsområden för skogsbruk och betesdrift/hävd i Gärdefjärdens naturreservat. 0 120 240 480 720 960 Meter

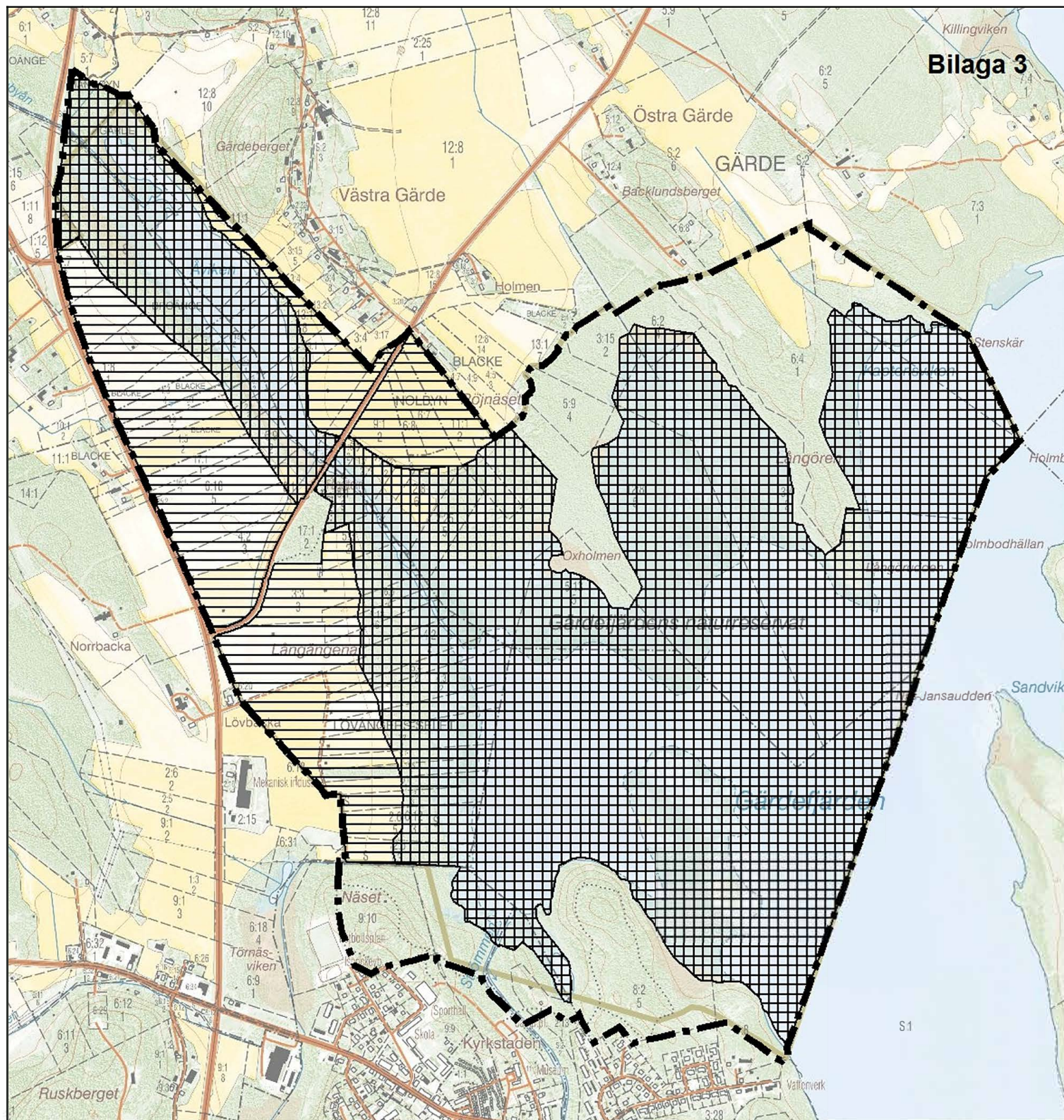
Område med skogsbruksförbud

Område som kan betas/slåttras/hävdas

Gräns för naturreservatet

Karta som visar områden med beträdnadsförbud i Gärdefjärdens naturreservat.

0 120 240 480 720 960
Meter

- Område A med beträdnadsförbud 1 april till 15 maj
- Område B med beträdnadsförbud 1 april till 15 juli

Länsstyrelsen
Västerbotten

Bilaga 4 till beslut

1 (31)

Datum

2025-05-28

Diarienummer

8427-2019

Skötselplan för Gärdefjärdens naturreservat i Skellefteå kommun

Utsikt över Gärdefjärden med fågel gömsle vid Gärdefjärdens västra kant i förgrunden.
Foto: Daniel Eriksson. Lantmäteriets beslut spridningstillstånd LM2022/048955, 2023-01-13.

1 Syftet med naturreservatet

1.1 Syfte

Syftet med Gärdefjärdens naturreservat är att bevara biologisk mångfald samt att vårda och bevara livsmiljöer för fåglar och andra skyddsvärda arter. Naturreservatets mångformighet med en mosaik av jordbruksmark och värdefulla naturområden som granskogar, lövsumpskogar, stränder och vattenmiljöer ska bevaras och vårdas tillsammans med de processer och strukturer som präglar dessa miljöer. Syftet är också att möjliggöra återskapande av busk- och trädfria hävdade strandängar intill fjärden.

Reservatet ska upplevas som en trivsamt och attraktiv miljö för närboende. Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i reservatet och besökare ska kunna uppleva områdets typiska naturmiljöer och arter. Reservatet ska kunna användas till naturstudier, undervisning och forskning.

1.2 Hur syftet ska uppnås

Syftet ska uppnås genom fri utveckling och lövgynnande skötsel i skogsmark, genom fortsatt brukande av jordbruksmarken och genom att staten får

- iordningsställa bete på våtmark/i skogsmark och röja/stängsla för det ändamålet,
- avverka träd och buskar,
- i markägarens ställe bruka den åker som denne ej önskar bruka i egen regi.

Syftet uppnås även genom att förbud införs bland annat mot att på åker odla vedartad gröda i merparten av reservatet. Åtgärder ska också genomföras för att göra reservatet attraktivt för besökare genom stigar, fågelobservationsplatser mm.

Datum
2025-05-28Diarienummer
8427-2019

2 Fakta om naturreservatet

Administrativa uppgifter om naturreservatet finns i tabellen.

Namn	Gärdefjärden
Dossiernummer	2402022
NVR-id	2001638
Natura 2000, områdeskod	Gärdefjärden, SE0810455
Kommun	Skellefteå
Län	Västerbotten
Lägesbeskrivning	1 km N om Lövångers samhälle
Mittkoordinat	7154720, 804693 (SWEREF99 TM)
Naturgeografisk region	29a, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken
Markägare	Enskilda, samfälligheter och Staten genom Naturvårdsverket
Förvaltare	Länsstyrelsen Västerbotten
Totalareal	370 hektar
Areal produktiv skogsmark	50 hektar

Tabell med administrativa uppgifter om naturreservatet.

3 Natura 2000

Naturreservatet Gärdefjärden ingår sedan 2001 i Natura 2000. Natura 2000 är EU:s nätverk av värdefulla naturområden. Gärdefjärden är både SPA- och SAC-område, då det innehåller i habitatdirektivet utpekade naturtyper samt i fågeldirektivet utpekade fåglar som EU-länderna tillsammans bestämt är särskilt viktiga att skydda och bevara¹. Gränsen för Natura 2000-området skiljer sig från gränsen för naturreservatet, se bevarandeplan för Natura 2000-gräns^{2,3}.

¹ Art- och habitatdirektivet: rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter samt Fågeldirektivet: Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar.

² Länsstyrelsen Västerbottens län. 2016. Bevarandeplan för Natura 2000-området Gärdefjärden. Diarienummer 512-7786-2016.

³ Naturvårdsverkets kartverktyg Skydda natur. <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>. Läst 2025-05-09.

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

3.1 Särskilt utpekade naturtyper

Två naturtyper i reservatet pekas särskilt ut i habitatdirektivet: naturligt näringsrika sjöar (3150) och fuktängar (6410).

3.2 Särskilt utpekade fågelarter

Följande fågelarter är utpekade för området enligt Fågeldirektivet; blå kärrhök, brun kärrhök, brushane, fiskgjuse, fisktärna, grönbena, järpe, ljunpipare, orre, ortolansparv, silvertärna, svarthakedopping, sångsvan, sädgås och trana.

4 Beskrivning av naturreservatet

4.1 Läge och geologi

Sjön Gärdefjärden ligger i direkt anslutning till Lövångers samhälle i Skellefteå kommun. Naturreservatet utgörs huvudsakligen av åkermark, skogsmark, strandängar och öppna vattenytor. Den nordvästra delen av sjön ligger inne i naturreservatet. I söder gränsar naturreservatet mot Lövångers samhälle och den gamla kyrkstaden. I väster löper den vältrafikerade E4:an mellan länets två större kuststäder Umeå och Skellefteå. Landsvägen till byn Gärde korsar genom reservatet.

Naturreservatet Gärdefjärden (rödmarkerat med svart streckad linje runt) ligger cirka 1 km norr om Lövångers samhälle. På kartan syns också några närliggande naturreservat (grön streckad markering).

Datum

2025-05-28

Diarienummer

8427-2019

Berggrunden består av metagråvacka som är karakteristisk för länets kustområde. På norra sidan av Gärdefjärden sticker fyra välutvecklade drumliner upp ur omgivande finkorniga havs- och sjösediment. De ligger utsträckta i den dominerade isrörelseriktningen från nordväst mot sydost. I naturreservatets södra del har morän avsatts.

De postglaciala leriga till siltiga sedimenten utgörs i stora delar av området av sura sulfatjordar, ofta kallad svartmocka. De har bildats när döda alger och plankton lagrades i den syrefria miljön på botten när området täcktes av vatten. Gärdefjärden började avsnöras från havet för ungefär 1000 år sedan⁴. För drygt 100 år sedan låg ännu större delen av naturreservatet under vatten. Näset var då som namnet antyder en utstickande landtunga med vatten på båda sidor.

4.2 Vatten och våtmarker

Landhöjningen har under årens lopp allt mer snört av den ursprungliga havsviken från Bottenviken. Vattenytan ligger nu cirka fyra meter över havsnivån. Mångbyån utgör det viktigaste tillflödet i nordväst och utflödet i söder går via den grävda kanalen Strömmen vidare till Avafjärden vilken har en smal förbindelse med havet. Gärdefjärden har sänkts flera gånger för utvinning av ny åkermark. Första gången var på 1850-talet. Den andra gången, 1931, sänktes sjön med nio decimeter vilket resulterade i 357 hektar ny åkermark men även fiskdöd då giftiga metaller lakades ur de torrlagda sura sulfidrika jordarna. Större delen av strandängarna är som regel fuktiga året om men de högre liggande partierna närmare åkermarkerna översvämmas endast under högvattenperioder vår och höst.

Näringsbelastning

Vattensänkningarna och uppodlingen av åkermarkerna kring Gärdefjärden har under årens lopp frigjort näringsämnen ur jordarna. Detta tillsammans med näringsläckage från avlopp, åker- och skogsmark i uppströms liggande områden har påskyndat igenväxningen av säv, vass och fräken.

Våtmarkernas rika vegetation har en mycket viktig renande funktion då de fångar upp fosfor och kväve ur genomströmmande vatten. Mulbete kommer att ytterligare stimulera tillväxt, sidoskottsskjutande förmåga

⁴ Sveriges geologiska undersökning (SGU). Kartvisare strandförskjutningsmodell. Läst 2025-05-09.

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

och produktionen av växtbiomassa samt förlänga vegetationstillväxten över säsongen. Betesdjurens förbränning och tillväxt ger då ett netto-uttag av näring ur systemet vilket förstärker naturreservatets funktion som näringsfälla för avrinningsområdena runt om Gärdefjärden, Åviken och uppströms Mångbyån. Det är också möjligt att åtgärden inverkar positivt på den nedströmsliggande Avafjärden vilken visat tecken på näringsbelastning i form av relativt hög växtplanktonbiomassa dominerad av gubbslem.

I arbetet med EU:s vattendirektiv⁵ har Gärdefjärdens ekologiska vattenstatus bedömts vara god.

Foto över området vid Gärdebron efter att restaureringsåtgärder utförts. Även fågeltorn vid Gärdebron syns intill bilvägen. Foto: Länsstyrelsen Västerbotten, 2021-10-13. Lantmäteriets spridningstillstånd LM2022/044967, 2022-12-08.

4.3 Fågel och djurliv

De långgrunda och näringsrika vattnen, närheten till havet, de frodiga strandängarna och det aktivt och varierat brukade åkerlandskapet gör Gärdefjärden till en värdefull rast- och häcklokal för våtmarksfåglar.

På våren stannar mängder av flyttfåglar vid fjärden på färden norrut. Åkrarna, strandängarna och sjön erbjuder föda dagtid för bland annat sångsvanar, gäss, tranor, vadare samt sim- och dykänder och de öppna vattenytorna ger trygghet under nattvilan. I området rastar och jagar rovfåglar som till exempel tornfalk, stenfalk, pilgrimsfalk, blå kärrhök

⁵ Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

Datum

2025-05-28

Diarienummer

8427-2019

och jorduggla. Dessutom uppträder tättingar som bofink, bergfink, trastar, ringduvor med flera ofta i stora antal under flyttider. För sädgåsen är Gärdefjärden en av Västerbottens viktigaste vårrastplatser med hundratal rastande fåglar årligen.

Naturreservatet hyser omkring 20 häckande våtmarksfåglar; däribland änder som skedand, knipa, kricka och vigg. Sångsvan häckar med något enstaka par. Gråhakedopping, årta och brunand är exempel på mer exklusiva arter som häckar tillfälligt eller som har häckat i historisk tid. Dvärgmåsen födosöker gärna vid fjärden sommartid och nattsångare som småfläckig sumphöna och rördrom har hörts spela från vassarna. Sävsångaren är en karaktärsfågel i vassarna och videsnåren som omger sjön. På strandängarna häckar bland annat tofsvipa, storspov, grönbena, enkelbeckasin och trana.

I de lövrika skogarna häckar bland annat mindre hackspett, rosenfink, mindre flugsnappare och järpe. Flera arter av rovfåglar påträffas regelbundet under sommaren. Brun kärrhök, lärkfalk och fiskgjuse ses regelbundet över fjärden. De två förstnämnda häckar de flesta år, medan fiskgjusen häckar i omgivningen och födosöker i naturreservatet. I jordbrukslandskapet häckar fåglar som tofsvipa, storspov och sånglärka.

Insektsfaunan vid fjärden är dåligt känd, men inkluderar arter som bred kärrtrollslända (*Leucorrhinia caudalis*) och pudrad kärrtrollslända (*Leucorrhinia albifrons*), enligt fynd i Artportalen. Båda arterna är fridlysta, upptagna i EU:s Art- och habitatdirektiv och i Artskydds-förordningen.

4.4 Växter

Gärdefjärden och Åviken omges av blöta och frodiga strandängar som domineras av norrlandsstarr med inslag av trådstarr, blåtåtel, kråklöver och sjöfräken. Ute i vattenområdet finns stora mosaikartat utformade ruggar med sjösäv. Mycket värdefulla större bestånd av bladvass finns land annat i de sydöstra delarna av reservatet. I kanten av de öppna vattenytorna växer sumpväxter som missne, svalting och rikligt med stor igelknopp. Den senare förekommer mycket sällsynt i länet. Även näckrosor växer allmänt i zonen närmast vassarna tillsammans med bland annat rostnate och gäddnate.

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

4.5 Strandängar

Efter genomförda restaureringsåtgärder i reservatet under åren 2019–2023 så består en stor del av strandområdena i reservatet av öppna strandängar som betas av tamdjur. Efter snösmältningen och perioder med kraftiga regn är delar av strandängarna översvämmande.

Strandängarna är mycket varierade och består till stor del av mader med norrlandsstarr, på flera ställen finns områden med bladvass. Det finns också stora blöta sumpkärrsytor med vattenklöver, kråklöver, sprängört, missne och andra sumpörter. Längre ut i vattnet finns vassar av fräken och sjösäv som troligen kommer att påverkas måttligt av betet. På många ställen finns mosaikartade inslag av örtrika gungflyn och flytbladsväxter som gäddnate, pilblad, svalting med mera. Längre bort från vattnet, på torrare mark i betesmarkerna, växer bland annat brunrör, älgört, rödblåra och hallon i betesmarkerna.

Strandängarna kommer att förändras i takt med att området betas. Under en period efter restaureringsåtgärder kan det finnas behov av kompletterande röjningar av buskar och sly för att behålla den öppna karaktären.

Strandängarna nyttjas av rastande och födosökande flyttfåglar. Bete och andra skötselåtgärder gör att de på sikt kommer att få allt större betydelse som häckningsmiljöer för våtmarksfåglar.

4.6 Skog

Områden med glasbjörkdominerad skog finns framför allt i området kring Oxholmen. Skogen är 50 till 80 år gammal och innehåller gott om grövre glasbjörkar på uppemot 30–40 cm i brösthöjd och allmänt med döda och döende träd. Björkskogen är frodig och med stort inslag av brunrör, tuvtåtel och olika örter. En stor del av skogen vid Oxholmen ingår i betesområdet och kommer därför successivt allt mer präglas av betet.

Även skogen på Långörsudden i reservatets nordöstra del ingår i betesområdet. Här består skogen främst av medelålders frisk barrskog med både grandominerade och talldominerade delar. Särskilt längs den västra kanten finns även inslag av lövrik gransumpskog. Även denna skog kommer successivt att allt mer präglas av betet.

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

Nordost om kyrkstaden på Gärdefjärdens södra sida ligger en höglänt udde med lövrik barrblandskog och fina hållmarker. Skogen har luckig och skiktad prägel med inslag av många grova och frodvuxna träd. Intill hållmarkerna förekommer en del äldre granar och tallar på uppemot 150 år och i vissa svackor finns ansamlingar med färsk död ved. I brynen mot de öppna markerna finns stort inslag av grövre lövträd.

På Skolberget i sydvästra delen av reservatet ligger ett varierat skogsområde alldeles invid Lövångers samhälle nära förskola och skola. Terrängen är kuperad, i sluttningarna växer ca 140 år gammal granskog och på hållmarkspartierna tallskog i samma ålder. Granskogen är skiktad, luckig och rik på hänglavar. De äldsta granarna är cirka 180 år gamla och det finns flera högproduktiva partier med mycket grova träd. Bitvis förekommer även inslag av gamla aspar. Kring gläntan med den gamla fäboden finns igenvuxen betesmark med grova sälgar och rönнар. På hållmarkerna på toppen av Skolberget står gamla granar, knotiga aspar, grova björkar samt enstaka cirka 180 år gamla tallar. Från toppen av Skolberget är det fin utsikt ut mot Gärdefjärdens fågelrika vattenområden.

Det finns i naturreservatet flera skogsområden som inte är skyddade mot avverkningar och där skogsbruk kan bedrivas.

4.7 Kulturmiljö

Naturreservatet gränsar i söder mot Lövångers samhälle som är en av de äldsta kända byarna i Västerbottens kustland med anor från tidig medeltid. Mest utmärkande är den medeltida kyrkplatsen med en stenkyrka från 1500-talet samt en omfattande och välbevarad kyrkstad i trä med bland annat stugor och stallar. Kyrkan och kyrkstaden är utpekad som kulturmiljö av riksintresse. Nära södra reservatsentrén och hembygdsområdet ligger Soldattorpet som visar hur soldat Blom och hans familj levde på 1800-talet. I viken nedanför soldattorpet finns rester av garveritunnor.

Ägoindelningen inom reservatet visar vilken stor betydelse slåtterängarna intill sjön hade förr i tiden. För drygt hundra år sedan var i stort sett alla bybor beroende av det rikliga vinterfoder som de årligen svämmade våtmarkerna gav. Strandängarna hölls då helt fria från träd och buskar eftersom de missgynnade produktionen av hö. Timrade ängslador stod då ute på strandängarna men idag finns inga kvar. När vallodlingen på åker tog fart en bit in på 1900-talet byggdes i stället

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

brädlador för höförvaring ute på åkermarkerna. Idag finns bara enstaka brädlador kvar i landskapet. Dikena berättar om hur laga skiften och hemmansklyvningar förändrat ägandet av marken. Öppna diken och bevarade lador är både viktiga kulturmiljöer och livsmiljöer för många av odlingslandskapets djur- och växtarter.

Röjnäset och Oxholmen är några av platsnamnen i naturreservatet som berättar om äldre tiders nyttjande av området. Mer beskrivande namn är Åviken och Långören, där ordet ör går tillbaka till fornnordiska ordet aur "grus". Berget i sydvästra delen av naturreservatet kallas lokalt Skolberget, då det används av Lövångers skola.

4.8 Rennäring

Naturreservatet ligger inom Maskaure samebys vinterland. Maskaure sameby är en skogssameby. Inga riksintressen för rennäringen enligt 3 kap. 5 § miljöbalken berörs. Väg E4 som ligger jämte reservatsgränsen pekas ut som en svår passage för renarna. Inga andra strategiska platser och betesområden enligt Sametingets kartor⁶ berörs.

4.9 Friluftsliv

Fågeltornet vid Gärdebron. Foto: Daniel Eriksson. Lantmäteriets beslut spridningstillstånd LM2022/048955, 2023-01-13.

⁶ Sametinget. IRENMARK. Rennäringens markanvändningsdata. www.sametinget.se.

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

Gärdefjärdens naturreservat är ett attraktivt friluftsområde då det ligger lättillgängligt vid E4:an och omedelbart intill Lövångers samhälle. Området besöks under vår och höst av ornitologer och fågelintresserad allmänhet. Skolberget med fäboden/gläntan är ett populärt utflyktsmål för Lövångersborna. Bergsområdet används bland annat av förskola och skola för utematlagning och utomhuspedagogik. På udden i reservatets södra del samt på Skolberget finns välanvända stigar, vissa av dem används som skidspår och skoterled under vintern. I reservatet finns ett flertal anläggningar för friluftslivet bland annat informationstavlor, fågeltorn, gömsle, utsiktsplattformar och markerade stigar.

5 Skötselområden för naturmiljöer

Reservatet är indelat i 10 skötselområden med utgångspunkt från de övergripande naturtyperna i naturreservatet samt åtgärder som ska genomföras inom respektive skötselområde (bilaga 1). För varje skötselområde redovisas bevarandemål som beskriver vilket tillstånd som ska bevaras eller uppnås i skötselområdet. För varje skötselområde redovisas de skötselåtgärder som behöver vidtas för att bevarandemålen ska uppnås. Skötselåtgärder får i enlighet med naturreservatets föreskrifter genomföras av Länsstyrelsen, som förvaltare av reservatet, eller den som Länsstyrelsen uppdrar åt. Skötselområdets bevarandetillstånd anses gynnsamt när bevarandemålen är uppnådda.

5.1 Främmande arter

För området främmande arter kan på ett negativt sätt påverka förekomsten och spridningen av den naturliga floran och faunan.

Bevarandemål

För samtliga skötselområden gäller att främmande arter eller stammar inte ska utgöra ett hot mot naturreservatets naturvärden.

Skötselåtgärder

För området främmande arter ska i alla skötselområden kunna tas bort om behov uppstår.

5.2 Skötselområde 1: Naturligt näringsrika sjöar

Areal: 95 hektar.

Skötselområdet innefattar naturreservatets vattenytor i Gärdefjärden och Åviken. Det motsvarar naturtypen naturligt näringsrika sjöar (3150).

Bevarandemål

- Vattnet ska hålla god kvalitet och belastningen av övergödande, försurande och grumlande ämnen ska vara försumbar.
- Naturliga processer som sedimentation samt vattenståndsfluktuationer ska tillåtas fortgå.
- Den för födosökande, häckande och rastande våtmarksfåglar mycket viktiga vattenvegetationen ska vara rik och varierad såväl på som under vattenytan.
- Vegetation bestående av fräken, starr, säv och bladvass ska förekomma mosaikartat i kombination med öppna vattenspeglar som skapar trygghet för bland annat nattvilande fågelarter.
- Hela skötselområdet ska vara gynnsamt för de i fågeldirektivet utpekade arterna (se kapitel 3).

Skötselåtgärder

Bete

Betesdriften på de angränsande strandängarna kommer att beröra vattenområdena i varierande grad över säsong beroende på hur vattenståndet varierar och hur långt betesdjuren kommer åt att beta ut i vattnet.

Övriga åtgärder för att gynna fågellivet

Möjlighet finns att göra våtmarksåtgärder som gynnar fågellivet till exempel utfiskning av vitfisk för att förbättra vattenkvalitén, skapa mosaikartad vegetation eller skapa låga öar/grund för måsar och andra våtmarksfåglar att häcka på.

5.3 Skötselområde 2: Öppna strandängar med hävd

Areal: 125 hektar.

Skötselområdet omfattar öppna strandängar runt Åviken och intill västra och norra Gärdefjärden. Området restaurerades under åren 2019–2023. Strandskogar avverkades och området stängslades in för att skötas med betesdjur. Merparten av skötselområdet består av fuktiga – blöta områden som tidvis översvämmas, främst på våren.

Bevarandemål

- Skötselområdet ska till väsentliga delar vara öppet och fritt från träd och buskar, med undantag för en skogszon som skydd mot väg E4 samt skogsdungar i beteshagarna där betesdjuren ska kunna söka skugga.
- Området ska vara välhävdad. Vegetationshöjden ska vara varierad liksom strukturen på strandzonerna, där ska finnas jordblottor och många grunda små vattensamlingar skapade av klövtramp.
- Markerna ska vara varierade i struktur och fuktighet för att gynna våtmarksfåglarnas tillgång till föda i form av insekter och frön samt erbjuda vilo- och boplatser under rastning och häckning.
- Hela skötselområdet ska vara gynnsamt för de i fågeldirektivet utpekade arterna (se kapitel 3) och för andra mer exklusiva arter av främst änder och vadare.

Skötselåtgärder

Bete

Betesdriften på de öppna strandängarna i reservatet ska företrädesvis ske med nötkreatur. Dikor, ungdjur av lätt köttas eller mjölkkras är lämpligast. Betessläpp kan ske så snart markerna grönskar. Våtmarksvegetation kan förväxa och bli osmaklig för betesdjur om den får gå i blom eller ax. Ett tidigt betessläpp ska dock alltid avvägas gentemot nytta för fågellivet. Betessäsongen kan avslutas när betestillväxt inte längre sker. Efter betessäsongen ska eventuella tillfälliga fällindelade stängsel plockas ned samt grindar öppnas för att möjliggöra passager

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

för vilt och skoter med mera. Möjlighet finns att dela upp hagen för att skapa mindre betesfällor och öka eller minska betestrycket på någon yta. Tillskottsutfodring av grovfoder får endast utföras på för ändamålet anvisade platser under maximalt två veckor efter betessläpp samt maximalt två veckor innan intag på hösten. Tillskottsutfodring längre än två veckor och på andra än anvisade platser får endast ske efter dialog mellan djurhållare och Länsstyrelsen. Betesdjurens dagliga tillsyn är djurhållarnas ansvar. Långtidsverkande avmaskningsmedel som slår ut reproduktionen hos dyngnedbrytande insekter får inte användas.

Eventuella busk uppslag högre än 0,5 meter ska tas bort. Røjning och eventuell betesputsning av strandängarna ska utföras först efter den 15 juli.

Vy över Långängarna när restaureringsåtgärder nyligen har genomförts. Bilden tagen 2021-10-13. Foto: Länsstyrelsen Västerbotten. Lantmäteriets spridningstillstånd LM2022/044967, 2022-12-08.

Slätter

Om betesdriften skulle upphöra är årlig slätter en alternativ skötselmetod i för Gärdefjärden traditionell ängsslåttertids mellan 15 juli och 15 augusti. Den kan utföras manuellt med lie och minislätterbalk eller med slätter- och skördemaskiner med lågt marktryck. All slagen vegetation bör transporteras bort från strandängen. Efter skörden kan efterbete ske men marken bör vila två veckor efter slåttern innan betet inleds. Efterbete av slätterängar var vanligt förr och gynnar bland annat insektslivet i markerna.

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

Övriga åtgärder för att gynna fågellivet

Möjlighet finns att göra åtgärder på strandängarna som gynnar fågellivet till exempel med grävmaskin göra sänkor och gölar eller åtgärda dikessläntningar.

5.4 Skötselområde 3: Delvis trädbevuxen betesmark

Areal: 7 hektar.

Skötselområdet omfattar beteshagen som ligger i anslutning till soldattorpet i reservatets södra del. Hagen domineras av frisk och torr mark i sluttningar ner mot sjön. Närmast stranden finns även fuktiga-blöta strandområden av liknande typ som inom skötselområde 2. Området restaurerades under åren 2019–2023. Merparten av skogen avverkades då men en del träd, särskilt sälk och asp, sparades och en halvöppen betesmark med värdefulla äldre lövträd skapades. Området är stängslat för att kunna skötas med betesdjur.

Bevarandemål

- Området ska vara välhävdat. Vegetationshöjden ska vara varierad liksom strukturen på strandzonerna där det ska finnas jordblottor samt många grunda små vattensamlingar skapade av klövtramp.
- Markerna ska även vara varierade i struktur och fuktighet för att gynna våtmarksfåglarnas tillgång till föda i form av insekter och frön samt erbjuda vilo- och boplatser under rastning och häckning.
- I fuktiga delar av beteshagen (närmast stränderna) ska det vara öppet och fritt från buskar och träd.
- I torrare delar av hagen ska det finnas inslag av lövträd, solitära eller i grupp.
- Skötselområdet ska vara gynnsamt för de i fågeldirektivet utpekade arterna (se kapitel 3) och för arter som nyttjar gamla lövträd och död lövved i solbelysta lägen.

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

Skötselåtgärder

Bete

I de torra delarna av skötselområdet kan betesdriften förutom med nötkreatur även ske med får eller andra djurslag. Betessläpp kan ske så snart markerna grönskar. Våtmarksvegetation kan förväxa och bli osmaklig för betesdjur om den får gå i blom eller ax. Ett tidigt betessläpp ska dock alltid avvägas gentemot nytta för fågellivet. Betes-säsongen kan avslutas när betestillväxt inte längre sker. Möjlighet finns att dela upp hagen för att skapa mindre betesfällor och öka eller minska betestrycket på någon yta. Tillskottsutfodring av grovfoder får endast utföras på för ändamålet anvisade platser under maximalt två veckor efter betessläpp samt maximalt två veckor innan intag på hösten. Tillskottsutfodring längre än två veckor och på andra än anvisade platser får endast ske efter dialog mellan djurhållare och Länsstyrelsen. Betesdjurens dagliga tillsyn är djurhållarnas ansvar.

Långtidsverkande avmaskningsmedel som slår ut reproduktionen hos dyngnedbrytande insekter får inte användas.

Eventuella busk uppslag högre än 0,5 meter ska tas bort. Rójning och eventuell betesputsning bör utföras först efter den 15 juli. Enstaka särskilt värdefulla lövträd kan släppas upp i de torrare delarna av hagen.

Slåtter

Om betesdriften skulle upphöra är årlig slåtter en alternativ skötselmetod i för Gärdefjärden traditionell ängsslåttertid mellan 15 juli och 15 augusti. Den kan utföras manuellt med lie och minislåtterbalk eller med slåtter- och skördemaskiner med lågt marktryck. All slagen vegetation bör transporteras bort. Efter skörden kan efterbete ske men marken bör vila två veckor efter slåttern innan det inleds. Efterbete av slåtterängar var vanligt förr och gynnar bland annat insektslivet i markerna.

5.5 Skötselområde 4: Strandområden med extensiv skötsel

Areal: 20 hektar.

Skötselområdet innefattar strandområdet på näset i södra delen av reservatet och ett mindre strandområde mellan Strömmen och gömsle. Det har inte utförts strandängsrestaureringar i detta område under

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

åren 2019–2023. Området är till stor del bevuxet med stora vassar av bladvass och norrlandsstarr och det finns ett visst inslag av buskar och träd. Ett par skogbevuxna holmar ingår i skötselområdet.

Strandängsnäset i söder. De trädklädda holmarna och områdena med bladvass ger fin rumslig struktur åt området vilket gynnar våtmarksfåglarna. Den mörkbruna vegetationen är sjösäven som klarar av att växa på lite djupare vatten. De grönvita områdena ute i vattnet är sjok av flytande blad av igelknopp. Foto: Lars Lind, 2013-09-09.

Bevarandemål

- Skötselområdet ska vara till stor del öppet utan inslag av större träd och buskar, förutom de skogbeksädda holmarna som ingår.
- Vegetationshöjden ska vara högre än på de intilliggande hävdade strandängarna (skötselområde 2 och 3) för att reservatets fåglar ska få tillgång till olika typer av våtmarksbiotoper inom naturreservatet för födosökande och häckning.
- På det mindre delområdet i sydväst kan strandlövskogen få stå kvar så länge den inte riskerar att utgöra ett hot mot våtmarkernas fågelliv.

Skötselåtgärder

Röjningsinsatser av träd och buskar ska ske vid behov för att gynna fågellivet samt för att skapa bra sikt för fågelskådande besökare. Om exempelvis sly skulle breda ut sig alltför mycket kan även hela eller delar av skötselområdet hävdas med bete eller slåtter på samma sätt

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

som skötselområdena 2 och 3, antingen årligen eller enstaka år. Områdena med bladvass kan vid behov undantas från hävd för att gynna vasslevande fågelarter.

5.6 Skötselområde 5: Slätteräng

Areal: 0,3 hektar.

Skötselområdet är den lilla slätterängen vid soldattorpet nära södra entrén. Ängen har brukats som åker in på 1960-talet men har de senaste decennierna slagits som ängsmark med lie eller knivslätterbalk samt vissa år även betats. Ängen ligger vackert och lättillgängligt vid vandringsstigen intill det gamla soldattorpet. Bland annat är månlåsbräken funnen i kantzonen mot beteshagen. Ängen är delvis ingärdad av en gärdesgård.

Soldattorpet och rundlogen. Foto: Daniel Eriksson 2022-09-27. Lantmäteriets beslut spridningstillstånd LM2022/048955, 2023-01-13.

Bevarandemål

- Ängen ska vara årligen hävdad, helt öppen och utan träd och buskar.
- Ljusinsläppet till markskiktet ska vara högt.
- Antalet hävdgynnade arter ska öka.

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

Skötselåtgärder

Slätterängen ska vårdas och bevaras både natur- och kulturhistoriskt väl. Varje vår ska ängen städas fri från kvistar, grenar och annat större material som snö och blåst fört med sig. Slåttern ska ske i för Lövånger traditionell slåttertids då växterna hunnit sätta frö. Knivslätterbalk eller lie är lämpliga redskap. Höet ska torkas på plats, på marken eller på hässjor, innan det bärgas. Efterbete av får är positivt för den biologiska mångfalden. Marken får inte gödslas, kalkas eller plöjas.

5.7 Skötselområde 6: Åkermark

Areal: 64 hektar.

Skötselområdet omfattar all åkermark inom reservatet utanför strandbetena.

Bevarandemål

- Det ska vara en god variation med både vall- och spannmålsodling.
- Åkermarkerna inom reservatet ska hållas öppna och brukas aktivt. Även vägkanter och diken ska hållas i stort sett fria från träd och buskar.
- Enstaka lövträd och buskage i kantzonerna får förekomma för att skapa variation i landskapet.

Skötselåtgärder

Åkrarna ska brukas aktivt, med god variation i tid och rum av vall- och spannmålsodling. Odling av högväxta energigrödor eller energiskog ska inte förekomma och vedartad igenväxningsvegetation får inte förekomma, undantaget mindre ytor.

5.8 Skötselområde 7: Skog med möjlighet till lövgynnande skötsel

Areal: 23 hektar.

Skötselområdet består av skyddad skog utanför betesområdena. Det är skogen på Skolberget i väster, skogen på näset i den sydöstra delen av reservatet och ett litet skogsparti intill fågeltornet vid Gärdebron. Det

är mycket varierade skogsområden som innefattar både mycket lövrika miljöer med björk, asp, sälg och rönn, äldre barrblandskog samt hållmark med mera.

Bevarandemål

- Skötselområdets skogar ska vara varierade.
- I lövrika delar ska lövandelen vara fortsatt hög eller öka. I de lövrika delarna ska det finnas en stor andel av de särskilt värdefulla lövträden asp, sälg, rönn och al och det ska finnas allmänt med död lövved.
- De barrträdsdominerade delarna ska ha naturskogsprägel, skogen ska vara väl skiktad och ha god tillgång på gamla träd och död ved.
- Friluftsliv är högt prioriterat i hela skötselområdet då det ligger mycket lättillgängligt och används flitigt för bland annat utomhuspedagogik. I anslutning till bebyggelse ska skötselområdet upplevas som en trivsamt och attraktiv miljö för närboende.

Skötselåtgärder

Lövgynnande skötselåtgärder som till exempel friställning av aspar och röjning/fällning av konkurrerande buskar och träd för att gynna löv kan utföras inom skötselområdet vid behov.

Inom detaljplanlagt fritidsområde på Skolberget får avverkning av farliga träd göras, försiktiga avverkningar kan också genomföras för bibehållen trivsel i anslutning till bebyggelse. Avverkning kan därutöver genomföras för att underhålla stigar genom området, för att hålla gläntor öppna och för att bibehålla goda utblickar mot Gärdefjärdens vattenområden.

5.9 Skötselområde 8: Betad lövsumpskog på Oxholmen

Areal: 14 hektar.

Skötselområdet innefattar betad lövsumpskog kring Oxholmen i naturreservatets norra del. Skogen översvämmas årligen vid högvatten och här växer relativt tät självgallrande sumpskog med glasbjörk. Även

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

rönn och al förekommer. Själva Oxholmen består av torrare, delvis stenig mark och är bevuxen med blandskog med gran, björk, asp och tall.

Lövsumpskogen på Oxholmen. Foto: Länsstyrelsen Västerbotten.

Bevarandemål

- Skogen ska vara betespräglad och ha karaktär av olikåldrig lövsumpskog med hög luftfuktighet, skuggiga förhållanden, rörligt markvatten och intakt hydrologi.
- Det ska finnas gott om gamla lövträd och död ved i olika grovlekar och nedbrytningsfaser. Till dessa är en artrik flora och fauna knuten, som till exempel flera skyddsvärda hackspettsarter.
- Utbredningen av gran ska vara mycket begränsad.

Skötselåtgärder

Skötselområdet ingår i betesområdet. De naturliga vattenståndsfuktuationerna förväntas begränsa succession mot barrskog. Återkommande röjning samt avdödning av barrträd ska göras vid behov om gran etablerar sig i hög utsträckning.

5.10 Skötselområde 9: Betad skog på Långörsudden

Areal: 7 hektar.

Skötselområdet utgörs av skogen inom betesområdet på Långörsudden. Merparten av skogen består av medelålders-äldre barrskog med tall och gran, som i fuktiga delar har stort inslag av lövträd främst björk, men även gråal, asp, sälg och rönn. Nedanför hagen/släppfällan finns ett litet parti med gles björkskog.

Bevarandemål

- Skogen på Långörsudden ska vara tydligt betespräglad och innehålla gläntor och öppningar med gräs och kulturgynnade växter och innehålla ett naturligt inslag av lövträd.
- Där skogen på grund av de ekologiska förutsättningarna har hög andel löv ska lövandelen fortsätta vara hög med gott om gamla lövträd och gott om död ved i olika grovlekar och nedbrytningsfaser.
- Skötsel ska utföras så att betesprägel behålls och förstärks.

Skötselåtgärder

Skogen ska skötas med betande djur, i första hand nötkreatur. Avverkningar ska utföras vid behov för att skapa luckor och gläntor i skogen där ljus kommer ner till marken. En del avverkade träd kan lämnas i skogen för att öka mängden död ved.

5.11 Skötselområde 10: Skog med fritt skogsbruk

Skötselområdet innefattar skog där skogsbruk är tillåtet. Marken får brukas av markägaren enligt skogsvårdslagens bestämmelser utan särskilda bevarandemål eller skötselåtgärder.

6 Skötsel för friluftsliv

Här redovisas hur reservatet ska skötas för att vara attraktivt och tillgängligt för friluftslivet.

Gärdefjärden ligger omedelbart intill Lövångers tätort. Området är sedan lång tid tillbaka ett mycket viktigt friluftsområde för närboende och besöks av många fågelintresserade människor. I reservatet finns ett flertal anläggningar för friluftsliv bland annat fågeltorn, gömsle, markerade stigar och informationsskyltar. Det finns en folder som beskriver naturreservatet och naturreservatet presenteras 2025 bland annat på Länsstyrelsens webbplats, Naturkartan och Naturvårdsverkets karttjänst Skyddad natur. Naturreservatet är skyltat från allmän väg enligt Trafikverkets standard.

Besöksmål och anläggningar för friluftslivet finns markerade i bilaga 2. Anläggningarna är i kartan uppdelade på de som förvaltas av Länsstyrelsen och de som förvaltas av annan aktör.

Plattform för fågelskådning ute på den skogbeklädda udden i södra delen av naturreservatet. Foto: Länsstyrelsen Västerbotten.

Mål för friluftsliv

- Det övergripande målet för friluftslivet är att naturreservatet ska vara tillgängligt för naturupplevelser, rekreation,

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

friluftaktiviteter och naturstudier nyttjas utifrån dess naturliga förutsättningar.

- Den natur- och kulturvårdande förvaltningen och skötseln av naturreservatet bevarar och berikar upplevelsevärdena.
- Det ska vara möjligt att på olika sätt få information om naturreservatets upplevelsevärden inför och under besök i området. Informationen om naturreservatet ska underlätta för besökare att uppleva området samt förhöja upplevelsen av besöket. Informationen ska också bidra till att reservatets syfte att bevara naturtyper och arter uppnås.
- Naturreservatets entré och friluftslivsanordningar ska vara i gott skick och underlätta för besökare att uppleva området.
- Reservatets intressanta naturmiljöer och arter ska kunna besökas utan att skada dem.

Åtgärder för friluftsliv

Det fortsatta nyttjandet av området ska stimuleras och ske på ett sådant sätt att områdets höga naturvärden långsiktigt bibehålls. Information och friluftsanordningar ska vägleda besökare till intressanta besöksmål. Åtgärder som ökar tillgängligheten och förbättrar möjligheten att uppleva områdets fåglar och natur utan att fågelliv, betesdjurshållning eller aktivt åkerbruk tar skada eller störs kan genomföras.

Friluftsanordningar

Följande åtgärder ska vara möjliga att utföra inom förvaltningen av reservatet utifrån behov samt tillgängliga resurser och prioriteringar i jämförelse med andra naturreservat i länet:

- Löpande underhåll och skötsel av entré, informationsskyltar, parkeringar, fågeltorn, utsiktsplattformar samt stigar med tillhörande anläggningar.
- Producera och tillhandahålla information om naturreservatet på Länsstyrelsens webb, via appar och andra tekniska lösningar.
- Producera och tillhandahålla tematisk information vid intressanta besöksmål, exempelvis om naturtyper, arter och kulturmiljöer.

Datum

2025-05-28

Diarienummer

8427-2019

- Röjning av enstaka träd och buskar längs stigar, vid rastplatser samt vid utsiktspunkter.
- Beroende på besöksutveckling och för att möjliggöra fågel-skådning kan anläggande av fler stigar och skådarplatser övervägas vid behov.

Initialt kommer naturreservatets förvaltning och skötsel av friluftsanordningar främst handla om att bibehålla god standard på befintliga anläggningar och att hålla informationen om naturreservatet uppdaterad.

Entréer och parkeringar

Naturreservatets entré är vid norr om Lövångergården / kyrkstaden / campingen där bron över Strömmen och stigen till soldattorpet ligger. En mindre entré finns också vid fågeltornet intill Gärdebron. Entréerna ska uppfattas som en välkomnande plats. Entréerna har parkeringar och är utrustade med skyltställ och reservatsskyltar. Från entréerna når besökare iordningställda anläggningar och målpunkter. Det finns även parkeringsplatser vid E4:an och idrottsplatsen

Information

Informationen om Gärdefjärdens naturreservat ska underlätta för besökare att uppleva området, förhöja upplevelsen av besöket samt informera om gällande regler.

Naturreservatet ska vara väl skyltat från allmän väg. Det ska finnas väl underhållna informationstavlor på tre platser, vid fågeltornet intill Gärdebron, vid idrottsplatsen samt vid campingen intill Lövångergården. Vid behov ska det därutöver vara möjligt att sätta upp informationstavlor vid parkeringsplatserna intill E4. Tematiska skyltar om exempelvis områdets fåglar kan sättas upp vid utsiktsplatserna. Stigar och besöksmål ska vara tydligt skyltade med hänvisningsskyltar.

Stigar och leder

Det finns ett antal markerade stigar i reservatet, se sträckningar i bilaga 2. Stigarna som förbinder de iordningställda anläggningarna och besöksmålen ska vara väl underhållna och markerade.

Den gamla brukningsvägen som går genom åkerlandskapet mellan Lövånger och Gärdebron ska underhållas och markeras där det är

lämpligt, dock utan att störa förutsättningarna för fortsatt aktivt åkerbruk.

Det finns en bro över Strömmen mellan kyrkstaden och soldattorpet. Bron ska vara säker att passera.

Utkiksplatser och rastplatser

Naturresevatets iordningsställda skådarplatser ska ha goda utblickar mot vatten och strandängar. Fågeltornet nära Gärdebron, gömslet vid Strömmens inlopp och skådarplattformen i norra änden av skogsudden i söder, ska underhållas. Vid utkiksplatser och på Skolbergets topp kan försiktig avverkning/röjning göras om det behövs för att vidmakthålla eller förbättra utsikten. I norra delen av Skolberget finns en fikaplatz vid den gamla fäboden.

Förebyggande åtgärder

För att bevara naturresevatets höga friluftsvärden är det viktigt att slitage och andra störningar på naturmiljöer och arter undviks. Det kan till exempel handla om informationsinsatser, åtgärder för att undvika störningar på fågellivet under känsliga perioder samt att förebygga mark- och vegetationsskador. Information om besöksmål och övriga anläggningar ska vägleda besökare till markerade stigar.

7 Övriga anläggningar

I naturresevatet finns anläggningar som inte kommer att förvaltas inom ramen för naturresevatets skötsel. Underhåll och övriga förvaltningsåtaganden är tillåtet i enlighet med resevatets föreskrifter. Samtliga dessa anläggningar har andra huvudmän än naturresevatetsförvaltaren.

- Parkeringsplatser vid E4:an, idrottsplatsen, Lövångergården och Gärdebron har andra huvudmän än resevatetsförvaltaren.
- I resevatet finns skoterleder som förvaltas av Lövångers skoterklubb.
- I resevatet finns ett femtontal lador som samtliga är privata.
- Vid slätterängen ligger ett gammalt soldattorp samt en loge och andra överloppsbyggnader. Torpet är markerat i bilaga 2.

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

- Vid den gamla fäboden på Skolberget finns en lada samt rastplats. Fäboden är markerad i bilaga 2.

Soldattorp vid slätteräng i Gärdefjärdens naturreservat. Foto: Länsstyrelsen Västerbotten.

8 Nyttjanderätter

Jakt och fiske får bedrivas av jakt- och fiskerättsinnehavare enligt gällande lagstiftning och i enlighet med gällande reservatsföreskrifter.

En kraftledning passerar genom naturreservatet vid Näset. Den får enligt naturreservatets föreskrifter underhållas.

Renskötsel får bedrivas i naturreservatet enligt gällande lagstiftning.

9 Utmärkning av gränser

Reservatet ska hållas väl utmärkt enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar. Gränserna bör ses över vart 10:e år och målas om vid behov.

Datum
2025-05-28Diarienummer
8427-2019

10 Sammanställning av skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Var	Prioritet
Betesdrift av instängslade delar	Skötselområde 2,3,8 och 9	1
Kompletterande röjning/betesputsning av betesområdena	Skötselområde 2 och 3	Vid behov
Våtmarks- och strandängsåtgärder som gynnar fågellivet	Skötselområde 1 och 2	1
Röjning och annan extensiv skötsel av ohävdade strandområden	Skötselområde 4	Vid behov
Slåtter, städa bort kvistar/grenar med mera på våren	Skötselområde 5	1
Lövgynnande skötsel i skogsmark och på Oxholmen	Skötselområde 7 och 8	1
Förstärka/skapa luckor och gläntor i skogsbete på Långörsudden	Skötselområde 9	1
Röjning av diken med mera i åkerlandskapet	Skötselområde 6	Vid behov
Åtgärder för att förhindra spridning och etablering av främmande arter	Alla skötselområden	Vid behov
Löpande skötsel och underhåll av friluftslivsanläggningar	Se kapitel 6 och bilaga 2	1
Åtgärder för att förhindra slitage och störningar på naturtyper och arter	Se kapitel 6	Vid behov
Gränsmarkering	Se bilaga 1 i beslutet och kapitel 9	1

Tabell med sammanställning av skötselåtgärder. Siffran anger prioritetsordning om genomförandet av skötselåtgärderna begränsas av tillgängliga resurser. 1 är högsta prioritet och 3 lägsta.

11 Uppföljning och tillsyn

Tillsynen av naturreservatet utförs av naturvårdsförvaltaren i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer. Tillsynen innefattar besiktning av att reservatets föreskrifter efterlevs.

Dessutom ska naturvårdsförvaltaren följa upp utmärkningar, skyltar och friluftsanordningar inom reservatet samt naturtyper och arter. Naturvårdsförvaltaren kan utse annan part att genomföra uppföljningen av anläggningar för friluftslivet samt naturtyper och arter. Brister och fel ska dokumenteras och åtgärdas.

Tillsynen och uppföljningen av reservatet kommer tillsammans att utgöra ett underlag för en eventuell revidering av skötselplanen.

11.1 Uppföljning av skötselåtgärder

I samband med att skötselåtgärder utförs ska utgångsläget innan åtgärden, tidpunkt för åtgärd, åtgärdens omfattning och utförande samt uppnått resultat dokumenteras för att möjliggöra en långsiktig uppföljning.

11.2 Uppföljning av bevarandemål

Naturreservatets bevarandemål och tillståndet för områdets livsmiljöer ska dokumenteras regelbundet. Så långt möjligt ska fastställda metoder för uppföljning av skyddad natur användas. Uppföljningen kommer att ske utifrån reservatets naturtyper och skötselområden (bilaga 1).

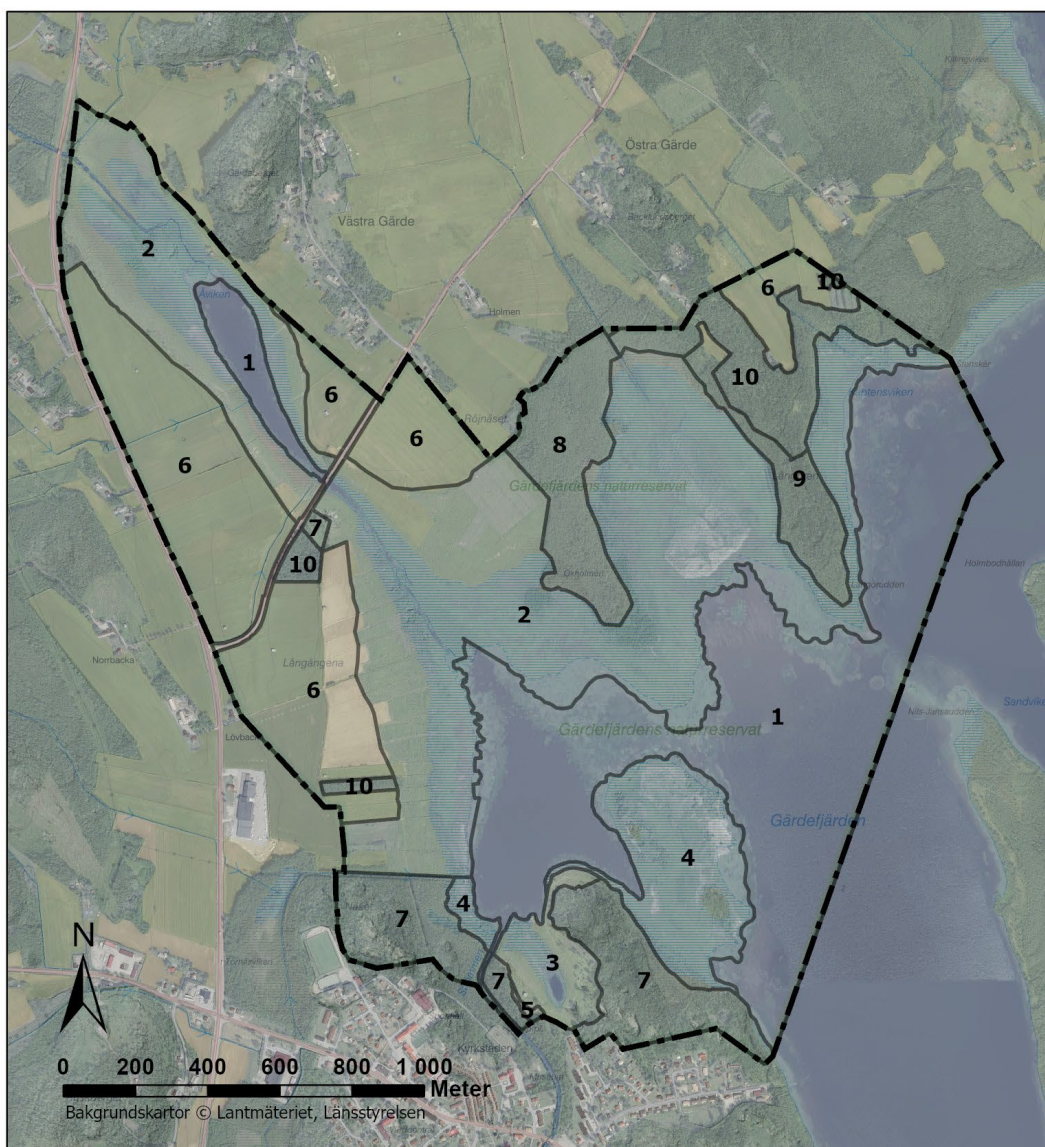
Bilagor

1. Karta över skötselområden
2. Karta med besöksmål och anläggningar för friluftslivet

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

Bilaga 1

Bilaga 1

Skötselområden

☐ 1. Vatten	☐ 6. Åkermark
☐ 2. Öppna strandängar med hävd	☐ 7. Skog med möjlighet till lövgynnande skötsel
☐ 3. Delvis trädklädd betesmark	☐ 8. Betad lövsumpskog på Oxholmen
☐ 4. Strandområden med extensiv skötsel	☐ 9. Betad skog på Långörsudden
☐ 5. Slätteräng	☐ 10. Skog med fritt skogsbruk

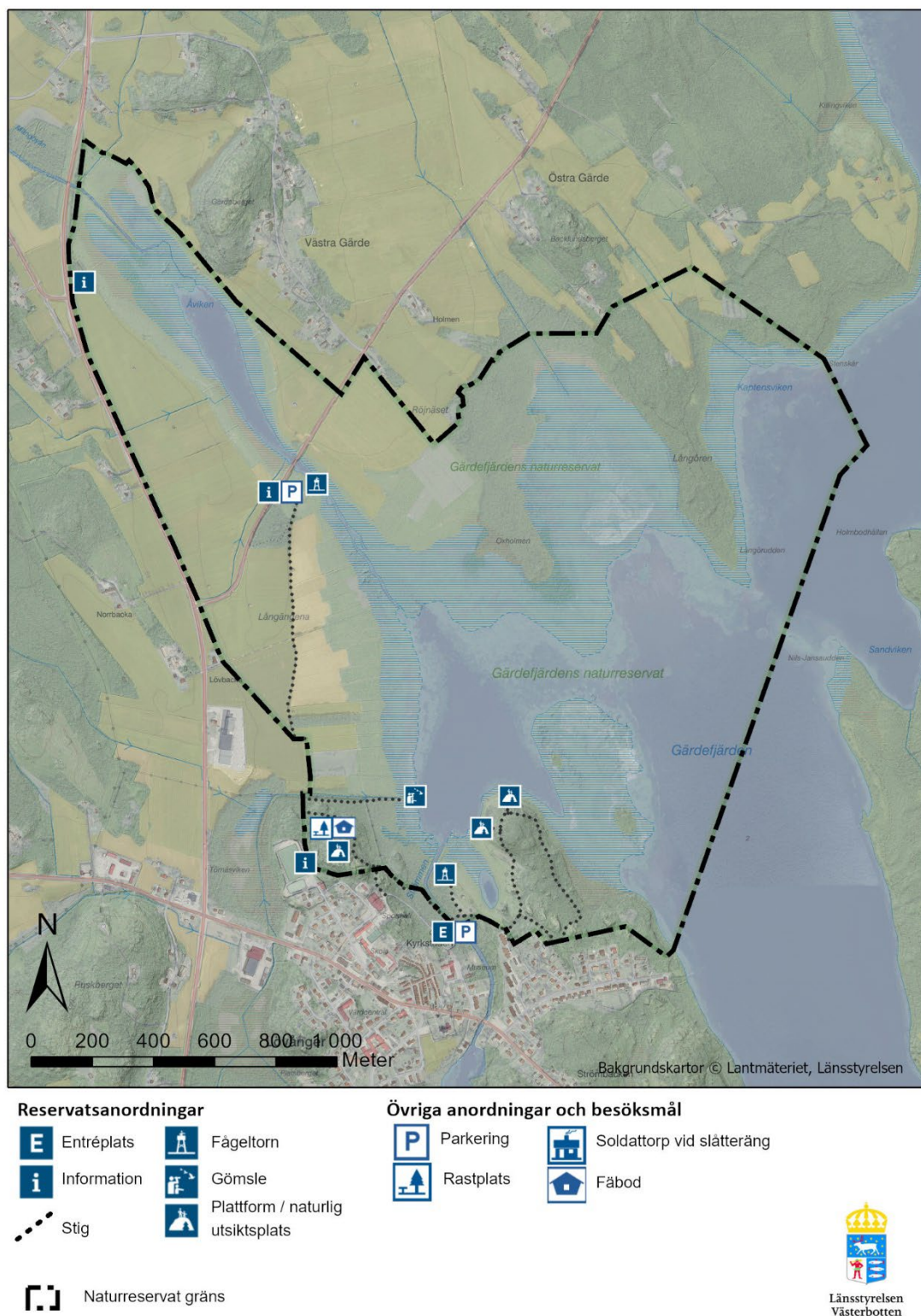

Karta som visar skötselområden i Gärdefjärdens naturreservat i Skellefteå kommun.

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

Bilaga 2

Karta som visar anordningar för friluftslivet och besöksmål i Gärdefjärdens naturreservat i Skellefteå kommun.

Länsstyrelsen
Västerbotten

Bilaga 5 till beslut

1 (2)

Datum	Diarienummer
2025-05-28	8427-2019

Överklagandehänvisning regeringen

Du kan överklaga beslutet hos regeringen

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos regeringen.

Hur överklagar jag beslutet?

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska du lämna eller skicka din skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Västerbotten antingen via e-post; vasterbotten@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Västerbotten, 901 86 Umeå.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag du fick del av beslutet. Du anses ha fått del av beslutet den dag det kungörs i ortstidning. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det regeringen som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande **inom tre veckor** från den dag då beslutet meddelades.

Ditt överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som du överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur du vill att beslutet ska ändras.
- Varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Datum
2025-05-28

Diarienummer
8427-2019

Om du har handlingar som du anser stödjer din överklagan så bör du bifoga kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om du behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om du anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt dig ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från dig samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta Länsstyrelsen via e-post vasterbotten@lansstyrelsen.se eller via växeltelefonnummer 010-225 40 00. Ange diarienummer.